

Adrians, Marija un Leons Briedis

PLATONS UN MARIJA JEB TREŠAIS PRĀTS

Platons ir Briežu literārā *triumviratus* – Leona, Marijas un Adriana – kopdarbs. Visi trīs pazīstami kā sirdsdedzīgi Zeva un Mnēmosines deviņu meitu (Kalliopes, Klio, Melpomenes, Eitarpes, Erato, Terpsihoras, Talijas, Polihimnijas, Urbānijas) pielūdžēji un kalpotāji. Ja neticiet, pāršķirstiet vēl vienu viņu kopdarbu – kultūroloģisko žurnālu *Kentauris XXI*. Tā galvenais redaktors – Leons, vietniece – Marija, datorsalicējs un arī atsevišķu materiālu tulkotājs – Adrians, bet maketētājs Leona un Marijas otrs dēls Kornelius. Kopš 1992. gada 47 *Kentaura* laidieni, caurmērā 200 lappušu biezi, un katrs veltīts savam tematam – no valodas, teksta, laika, telpas, sapņa, ironijas, ķermeņa, dzīvnieka, melu, smieklu, sporta, atmiņas un skatiena atspoguļojuma kultūrā līdz cilvēka esībai, dzīves mākslai, mākslas filozofijai, intelektuālismam, brīvībai, postmodernismam, tulkošanai, tantogrāfijai un zinātnei, kas nebūt nav visi. Dzejnieka, esejista, dramaturga, literatūrkritiķa, kino scenārista, dziesmu tekstu autora, atdzejojāja un tulkotāja (T.S. Eliot, Samuel Beckett, Paul Valery, Henri Bergson, Fernando Pessoa, Roberto G. de Almeida, Federico Garcia Lorca, Jorge Luis Borges, Julio Cortazar, Octavio Paz, Umberto Eco, Federico Fellini, Filippo Tommaso Marinetti, Grigore Vieru, Ana Blandiana, Spiridon Vangeli, Nichita Stanescu – un vēl daudzu, daudzu citu) Leona Brieža darbu un citu veikumu visaptveroša uzskaitē pavisam viegli piepildītu šī *JG* numura 72 lappuses – ap 30 oriģinālgrāmatu un vairāk neka 50 atdzejas un tulkojumu grāmatu! Marija Briede-Makaveja ir rumāņu dzejniece, kuras pirmajai grāmatai latviski – eseju krājumam *Vārda kārdinājums* (1997) seko dzejkrājums *Augšupkritiens* (1999). Arī Adriana radošajā kontā, bez tulkojumiem un atdzejas periodikā, ir paša krājums ar nosaukumu *Dzejoļi* (2006). *Platona* beigu daļu lasīsim nākošajā *JG* numurā. Rītas Laimas Bērziņas ilustrācijās grieķu lugu maskas sapludinātas ar latviskiem tīpiem. (R.E.)

Platons (427-347 p.m.ē.) – dzimis aristokrātu ģimenē, tēvs Aristons (Kodrosas valdnieka atvase), māte Periktone (kas nāk no ģimenes, kas radniecības saitēm saistīta ar Solonu). Īstais Platona vārds ir Aristokls. Iesauka „Platons” viņam dota platā olveida krūšukurvja dēļ.

Platons ieguvis izcilu izglītību. Jaunībā viņš rakstījis dzejoļus un nodarbojies ar mākslu. Būdams 20 gadu vecs, viņš piedalījies kādā dzejas konkursā, kur arī redzējies un klausījies Sokrata runas. Dzīji iespaidojoties no Sokrata gudrības, viņš kļūst par tā skolnieku līdz pat Sokrata nāves dienai – 399 p.m.ē.

Daudz ceļojis. Bijis Ēģiptē, kur iepazīsies ar matemātiku; tāpat bijis pazīstams ar pītagoriešiem; kādu laiku sabijis Sicīlijā, Sirakūzās – kā tirāna Dionīsa Vecā ciemiņš. Leģendas vēsta, ka Dionīss Vecais pārdevis Platonu kā vergu uz Egīnu, taču Platona draugi viņu izpirkuši un tādējādi atbrīvojuši no verdzības. Pēc demokrātiskās iekārtas nodibināšanās Atēnās Platons norobežojies no politikas un izveidojis Atēnās filosofisko skolu netālu no Heros Akademos veltītās ģimnāzijas, tāpēc šī skola ieguvusi Akadēmijas vārdu.

Platona literārie un filosofiskie pētījumi „Marsels Kapadokijā”(kur viņš bija izsūtīts pēc viņa ģimenes iznīcināšanas) un vēlāk Efesa un Atēnas, ļāva viņam iedziļināties daudzās un dažādās tēmās. Ar laiku Platons, tāpat kā Orfejs, Sokrats u.c., kļuva par savveida simbolu un metaforu, pie kuras vēl aizvien vērsas cilvēki visā pasaulē, mēģinot to atšifrēt.

PERSONĀŽI

- PLATONS (Seno Atēnu politiķis, *Valsts* idejas autors)
- SIRAKŪZU VALDNIEKS (Dionīss Pirmais)
- PRINCIS (Sirakūzu valdnieka dēls – Dionīss Otrais)
- DIONS (Kāds Valdnieka attāls radnieks)
- SOLLIS un POLLIS (Valdnieka slepenie aģenti un miesassargi)
- PREMĶERS (Mūsu laikā valsts PĀRVALDNIEKS)
- PIRMAIS FUNKCIONĀRS (Premjera sekretārs un padomnieks)
- OTRAIS FUNKCIONĀRS (slepenpolīcijas priekšnieks)
- SIRMĢALVIS (Universitātes profesors, katedras vadītājs, Premjera sievastēvs)
- STUDENTS (studentu apvienības līderis, kas ir ņēmis kredītu un strādā vairākās vietās, lai varētu izdzīvot)
- DZEJNIEKS
- MARIJA (Bērnū nama audzinātāja, organizācijas *Glābiet bērņus* dibinātāja)
- JAUNIETE (studēte, kas piepelnās organizējot dažādus pasākumus)
- KLOSTERA MŪKS
- ĢARĀMĢĀJĒJS
- BEZPAJUMTNIEKS
- PREMĶERA MIESASSARGI

PIRMAIS CĒLIENS

“LAIMĢS IR TĀS, KURŠ TO VISU VAR PACIEST”

I AINA

Platons un Sirakūzu Valdnieks

Atēnas pārdzīvo dziļu politisko krīzi. Visas valsts pārvaldes formas brūk kopā. Cienjami cilvēki iesaistīti korupcijā. Perikls, kurš izslavējis Atēnu vārdu tāltālu, tiek sodīts par zādzību. Vecais Timons ir izraidīts no valsts, drosmīgais Temistokls ir apcietināts. Platons jūtas apjucis. Viņš dodas uz Sicīliju.

Pirmā aina notiek Dionīsa pilī, kurā Sirakūzu VALDNIEKS – Dionīss un viņa svainis Dions sarunājas ar Platonu par valsts pārvaldes metodēm un valsts vadīšanu.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Platonam*) Kas tevi tieši neapmierina? Vai pašreizējais manas valsts iekārtojums? Vai tās pārvaldes metodes?

PLATONS. Es uzskatu, ka daudz kas būtu jāmaina...

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Nav labi mainīt lietu kārtību...

PLATONS. Bet pats no sevis nekas nemainīsies.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Tas gan...

PLATONS. Tas ir jāmaina cilvēkiem pašiem.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Protams.

PLATONS. Vienīgais, kam? Tiem, kuri valda, vai tiem, kuri tiek pārvaldīti?

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Protams, ka tiem, kuri valda un kuriem ir vara.

PLATONS. Tad neapmierinātie ir tie, kuri tiek pārvaldīti, bet apmierinātie ir tie, kuri valda.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Tā ir...

PLATONS. Tad saki, kā tiks mainīta lietu kārtība, ja to mainīs nevis tie, kas ir neapmierināti, bet gan tie, kas ir apmierināti?

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Tāda ir šai pasaulē pastāvošā lietu kārtība.

PLATONS. Tātad tie, kas grib mainīt šo lietu kārtību, ir neapmierināti, bet tie, kas grib to saglabāt, ir apmierināti?

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Tieši tā...

PLATONS. Tātad, lai cik vienota būtu sabiedrība, vairākumam nav varas to mainīt?

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Nē... nav.

PLATONS. Un sabiedrība paliek tāda pati, kāda tā ir, jo tie, kas ir pie varas, nevēlas neko mainīt, bet pārējiem, savukārt, nav pietiekošas varas to izmainīt.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Tāda ir dzīve! Ko tu īsti vēlies? Lai visi varas priekšā būtu vienlīdzīgi? Lai visiem būtu vienas un tās pašas tiesības? Vai tad daba ir laidusi pasaulē visus vienlīdz gudrus, vienlīdz centīgus un strādīgus? Vai nejēgām vajadzētu būt tikpat varas, cik tās ir man? Vai ierēdnim vajadzētu piederēt tikpat daudz mantas, cik man? Kāpēc mainīt lietu kārtību? Vienīgi daba ir noteikusi cilvēka tiesības, lai varošajiem piederētu vairāk nekā nejēgām, stiprajiem vairāk nekā vājajiem, talantīgajiem, vairāk nekā neapdāvinātajiem un gudrajiem vairāk nekā muļķiem... Tā tas ir pie cilvēkiem un visām tautām. Tā tas ir arī pie citām dzīvajām būtnēm. Augstākajam ir jāpārvalda zemākais, viņam pienākas saņemt vairāk. Kserkss, kad devās ar karaspēku uz Helladu, izdarīja to ar stiprākā tiesībām, Hērakls atņēma Serionam govīs bez maksas, saņemot tās kā dāvinājumu vienīgi ar tām tiesībām, kādas viņam bija devusi daba. Vai teiksi, ka tā tas nav?

PLATONS. Tu, Dionīs, uzskati, ka vara var saņemt labumus sev. Bet, ja tā tos sev piesavinās, par tiem neko nemaksājot vai saņem tos kā dāvinājumu, vai tad tā neizdara netaisnību un nepārkāpj likumus?

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Cilvēku likumi nesakrīt ar dabas likumiem, Platon!

PLATONS. Tātad, vadoties pēc dabas likumiem, vara ar spēku var aplaupīt tos, kas ir vājāki par viņiem, krietnais var valdīt pār to, kas nav tik krietns, bet cienījamākais var piesavināties vairāk nekā negodājamākais?

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Tieši tā.

PLATONS. Tad tie pārākie ir nevis stipri, bet plēsoņas un mežoņi...

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Tik un tā stiprie ir pārāki...

PLATONS. Bet krietnie un gudrie?

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Tas ir tas pats. Būt augstākam nozīmē būt stiprākam, krietnākam un gudrākam...

PLATONS. Bet vai likumus, kas stāv pāri visam, nav radījuši cilvēki?

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Tā tas ir.

PLATONS. Tātad šo likumu ir daudz vairāk nekā viens, kuru tu tā slavē.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Nedaudz neapmierināts*) Nezinu, kurp tu mani tiecies aizvest, bet es jūtu, ka šo diskusiju ir jāizbeidz ... un jo ātrāk, jo labāk!

PLATONS. Kāpēc?.. Tu taču esi Sirakūzu valdnieks un kā valdnieks tu gribi zināt, kas tev jādara!

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Tieši tā, tāpēc es tevi uzaicināju šurp.

PLATONS. Tāpēc es tev uzdevu jautājumus, tāpat kā savam skolotājam Sokratam, un gaidu uz tiem atbildi.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Tuvodamies Platonam, nedaudz ironisks*) Platon, vai tik tu neesi tas, kurš radīja Sokratu?

PLATONS. (*Cieši skatīdamies Dionīsam acīs*) Tev tas tik svarīgi?

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Iztur Platona skatienu*) Jā. Šis tavs skolotājs neko nav uzrakstījis, bet tu ik reizes viņu citē, it kā tu runātu ar Sokrata muti. Visas savas domas tu piedēvē Sokratam, bet īstenībā Sokrats esi tu pats, Platon.

PLATONS. Ko tu īsti gribi teikt?

SIRAKŪZU VALDNIEKS. To, ka Sokrats ir metafora. Visi ir dzirdējuši, ka tāds pastāv, taču neviens viņu īsti nekad tā arī nav redzējis. Un ar viņa muti runā tu... (*To pateicis, viņš strauji pieceļas kājās, it kā nupat būtu atklājis patiesību*) Tu taču esi Sokrats, vai ne?!..

PLATONS. (*Nenovērsdams skatienu*) Tu domā, ka es slēpju patiesību?

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Nē, es uzskatu, ka tu visu nepasaki līdz galam...

PLATONS. Pēc taviem ieskatiem iznāk, ka es piedēvēju Sokratam savas domas?

SIRAKŪZU VALDNIKES. Tieši tā... Jo par Sokratu tiek sauktas gudrības un zināšanas, kuras katrs izmanto, lai izceltos citu priekšā. (*Pieceļas un iziet no istabas*)

PLATONS. (*Dionam*) Vai arī tu tā domā? Tu arī šaubies par Sokrata pastāvēšanu?

DIONS. Es vienīgi šaubos par to, ka viņš izskatās tieši tā, kā tu to saki.

PLATONS. (Bezkaislīgi.) Bet tas ir absurds... (*Ienāk Sirakūzu Valdnieka dēls princis Dionīss Otrais*).

PRINCIS. Uzzināju par Platona ierašanos mūsu pilī un steidzos sasveicināties.

PLATONS. Tu esi ieradies mazliet par vēlu, jo es kādam jau paguvu apnikt.

PRINCIS. (*Uzjautrinādamies*) Vai tik nav runa par manu tēvu? (*Dions apstiprinoši pamāj ar galvu*) Es nebrīnos. Domātāji viņam vienmēr ātri apnikst.. .

PLATONS. Cik noprotu, jūs esat Sirakūzu valdnieka dēls?.

PRINCIS. Un Sirakūzu troņmantinieks. Mani sauc Dionīss Otrais.

PLATONS. (*Viegli palocīdams galvu*) Šķiet, ka tev patīk prāta spēles...

PRINCIS. Kam tad tās nepatīk... Steidzu ieņemt tēva vietu tronī. (*Dions uzmet viņam sapīkušu skatienu*) Tu baidies, Dion? Es to neizdarišu ar varu, bet gan ar... kā to sauc? Balstoties uz daudz izkoptākām prāta spējām, kas man noteikti piemīt.

DIONS. (*Pieceļas*) Man nepatīk, ka tu runā par tēvu un varu svešnieka klātbūtnē.

PRINCIS. Filozofi mīl patiesību. Kāpēc man atstāt Platonam par sevi sliktu iespaidu, ja es melošu jau no paša sākuma?

PLATONS. (*Neizpratnē*) Par kādu patiesību ir runa? Netika taču pateikts nekas tāds, ko varētu uzskatīt par patiesību vai arī par meliem.

PRINCIS. (*Nepacietīgi*) Jo ātrāk noskaidrosim, kas ir patiesība, jo labāk būs visiem.

PLATONS. Lai runātu par patiesību, ir vajadzīgs īpašs dvēseles stāvoklis un trešais prāts, tāpēc atstāsim šo sarunu uz vēlāku laiku, kad es atgriezīšos no tāla ceļojuma.

PRINCIS. Kur dosities šoreiz?

PLATONS. Pa ūdeni uz citu pasaules malu līdz pat ziemeļiem, paciemoties pie kāda Rīgas valdnieka, kas dzīvo Baltijas jūras krastā.

DIONS. Lieliski! Bet tas būs rīt. Tagad es gribu tev parādīt mūsu pilsētu. (*Vēršoties pie prinčiem, apjautājas*) Dionīss Otrais, tu arī iesi mums līdzi?

PRINCIS. Protams. Esmu pārliecināts, ka, redzot jaunas vietas un cilvēkus, Platonam būs, ko teikt, un es nevēlos palaist garām viņa vārdus. (*Pieceļas un visi trīs dodas uz izeju. Ienāk Dionīss Otrais*)

SIRAKŪZU VALDNIEKS. O, jūs bez manis nemaz negarlaikojāties?

PRINCIS. Mēs ejam parādīt Platonam pilsētu.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Nedomāju, ka viņu tā varētu interesēt. Neaizmirsti, ka viņš ir ieradies no Atēnām.

PLATONS. Tā bija arī mana vēlēšanās.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Ne pārāk sajūsmināts*) Labi, lai notiek. Tevi pavadīs mans dēls. Dion, tu paliec. Man tev kaut kas sakāms.

DIONS. (*Bez prieka*) Labi, Dionīss, es palieku. Ejiet. Varbūt es jūs panākšu. (*Platons un Dionīss Otrais aiziet*)

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Man šermuļi skrien pāri kauliem...

DIONS. No kā? Neviens no mums taču nav izdarījis nekā ļauna.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Ja ļaunums nozīmē iedurt nazi mugurā, tad tā ir tiesa. Bet ir cita veida ļaunums, kurš iepilda šaubas tavā dvēselē un nogalina gribu, spēku, domas un ticību...

DIONS. Ceru, ka runa nav par Platonu.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Tieši par viņu. Es uzaicināju viņu pie sevis, lai palūgtu padomu par valsts pārvaldīšanu, bet viņš cenšas mani pārliecināt, ka mūsu iekārta ir slikta un ka tā ir jāizmaina.

DIONS. Nezinu, par ko tu domā. Bet tieši Platona izraudzītais ceļš ir visauglīgākais, lai tu spētu apbruņoties ar krietna valdnieka gudrību.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Pieļec kājās*) Bet pēc Platona domām ļauns teju ir viss!

DIONS. Tu esi netaisns. Viņš vienīgi lika tev šaubīties, ka viss ir labi un pilnīgā kārtībā.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Kas tas ir par valdnieku, kas par visu šaubās! Vai tad es alkstu pēc šaubām, Dion? Visi valdnieki un, tajā skaitā arī es, alkstam pēc drosmes, spēka, gribas!

DIONS. Tas, kas atšķir Platonu no valdnieka, ir tas, ka, izņemot drosmi, spēku un gribu, viņam piemīt arī šaubas.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Draudīgi*) Bet es negribu kļūt par filosofu. (*Apsēžas*) Es gribu kļūt par labu valdnieku.

DIONS. Bet kā gan tu zināsi, ka tava drosme, spēks un griba netiks novirzīta pa maldīgiem ceļiem, kas var atnest visiem tikai postu? Arī tev pašam.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. (*Saniknots*) Kas gan tas ir par valdnieku, kurš par visu šaubīsies un šūposies kā niedre vējā?

DIONS. Ja niedre neliektos vēja brāzmās, tā salūztu.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Blēņas! Iesaku paturēt šīs Platona domas saviem atēniešiem.

DIONS. Cik es atceros, mēs uzaicinājām viņu uz pili, lai palūgtu padomu, nevis dotu padomu viņam.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Nevar visu laiku klausīties, nedodot padomus.

DIONS. Tavus padomus...

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Iznāk, ka tu esi Platona pusē!?

DIONS. (*Lišķīgi*) Būt Platona pusē vēl nenozīmē būt pret Sirakūzu valdnieku.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. (*Mazliet saguris*) Dion, vai tev nešķiet, ka tu esi pārāk jauns, lai mani mācītu, kā dzīvot? Spriežot pēc taviem gadiem, tu varētu būt mans dēls. (*Attālinās*)

DIONS. Es ar tevi būtu runājis tāpat.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. (*Dod zīmi, lai Dions tam tuvotos, pēc tam pamāj Dionam un čukst, it kā izdarīdams atzīšanos*) Vai tik tu nealksti pēc Sirakūzu troņa?

DIONS. (*Skatās uz Dionīsu nedaudz apjucis, kas pastiprina situācijas divdomīgumu*) Kādas nelāgas domas tev ir ienākušas prātā?! Kā tu vari ticēt, ka es... es...

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. (*Ironiski smaidīdams*) Tas nav nekāds noziegums, mans mīļais, alkt pēc varas... Jo tu uzskati, ka esi to nopelnījis daudz vairāk nekā es vai mans dēls. Tu esi daudz gudrāks, daudz labāks politiķis un stratēģis, daudz taisnīgāks nekā abi Dionīsi kopā...Vai nē?!...

DIONS. (*Satraukts par šo Dionīsa mājienu*) Es nevēlos neko citu, kā to, lai Sicīlijā valdītu miers un kārtība. Vēlos, lai tauta būtu apmierināta, bet tu, Dionīss, dzīvotu ilgi un pārvaldītu šo valsti pēc iespējas taisnīgāk un prātīgāk.

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. Bet, ja es nespēju būt nedz taisnīgāks, nedz arī gudrāks, cik laimīga gan būtu Sicīlijas tauta, ja tai būtu tik lielisks valdnieks kā tu!

DIONS. (*Izvairoši*) Nekad neesmu par to domājis...

SIRAKŪZU VALDNIIEKS. (*Ar smaidu uz lūpām*) Vai patiešām neesi par to domājis? (*Sasit plaukstas; ienāk vergs*) Liec, lai atnāk Sollis un Pollis! (*Vergs iziet*)

DIONS. (*Aizdomīgi viņu uzlūko*) Ko tu gribi iesākt?

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Neko citu, kā pierādīt tev patiesību.

DIONS. (*Satraukts*) Par kādu patiesību ir runa?..

SIRAKŪZU VALDNIEKS Vai tad tu neesi lielā Platona uzticams audzēknis? Tā cilvēka audzēknis, kurš ienīst melus un mīl vienīgi un tikai patiesību? (*Ienāk Sollis un Pollis*) Sakiet, kurš ir tas, kas ir neapmierināts ar to, kādā veidā es pārvaldu šo valsti?

SOLLIS UN POLLIS. (*Uzmezdami tikko manāmu skatienu Dionam, pēc tam uz viņu nemaz neskatīdamies*) O, krietno Dionīss, mēs to varam pateikt tikai tev vienam.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Runājiet vien tepat, jo mans radnieks ir arī mans vislabākais draugs. Viņa klātbūtnē jūs varat runāt brīvi un netraucēti.

SOLLIS UN POLLIS. (*Cieši uzlūkodami Dionīsu*) Dions, kurš atrodas mūsu priekšā, kādā jaunekļu grupā izteicās, ka... (*brīdi vilcinās*) ka Sicīlijā valda nekārtība un netaisnība, un vajadzētu kaut ko darīt, lai lietas sakārtotu.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Izlikdamies pārsteigts*) Dions? Vai tiešām? Vai tas maz ir iespējams?

SOLLIS UN POLLIS. Divi mūsu vīri atradās tai vietā, kur notika saruna... Mēs varam viņus atvest, lai viņi sniegtu liecības, ja vēlies.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Šiem diviem cilvēkiem tiks nocirsta galva, ja viņi būs samelojušies. (*Pievērsis skatienu Dionam*) Es gaidu no tevis kādu vārdu, lai izklieātu šo apmelojumu.

DIONS. Ne visas slepenās apsūdzības ir apmelojumi, Dionīss. (*Rāmi*) Kaut gan es esmu sarūgtināts tādā pašā mērā. Tiesa, daudz nekārtības un daudz netaisnības valda mūsu valstī, jo ne visi cilvēki, kuriem uzticēts pārvaldīt provinces, tiecas pēc kaut kā cita, kā tikai iedzīvoties uz pilsoņu rēķina. Es teicu vienīgi to, ka kaut kas ir jā dara, lai šo lietu stāvokli izlabotu.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Labi, Sollis un Pollis, bet kā tas ir iespējams, ka šie divi jūsu cilvēki apsūdz Dionu par to, ka viņš pret mani vērpj sazvērestību, kad, lūk, arī jūs paši dzirdējāt, ka mans rads un draugs vēl mūsu pilsētai tikai labu?

DIONS. Lietu sakārtošana ir tavos spēkos un es nesaskatu neko sliktu, ja varu tev sniegt noderīgu padomu. Starp citu, visu to, ko es pateicu to jaunekļu priekšā, es, neko no tevis neslēpdams, tiku pateicis arī tev.

SIRAKŪZU VALDNIEKS (*Vērsdamies pie Sollja un Pollja*) Vai sapratāt? Lai tiem diviem tūdaļ pat tiktu nocirstas galvas!

SOLLIS UN POLLIS. Bet viņi nemeloja, jūsu cienība!

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Ne jau tāpēc, ka viņi man meloja, es gribu viņus sodīt... Bet tāpēc, ka viņi man darījuši zināmas nevērtīgas lietas, jo, kā tu pats labi dzirdēji, es to visu jau zināju no mana drauga Diona.

SOLLIS UN POLLIS. (*Paklanās*) Mēs sapratām. Pavēle tiks izpildīta.

SIRAKŪZU VALDNIEKS. (*Dionam*) Piedod man, ka tev vajadzēja piedalīties tik nepatīkamā sarunā. Steidzies drīzāk un panāc manu dēlu un mūsu izcilo ciemiņu. (*Dions viņu neizteiksmīgi uzlūko un iziet*) Sollis un Pollis, pavēlu uzmanīt ik Platona soli!

SOLLIS UN POLLIS. Visviens, kaut vai viņš dotos uz otru pasaules malu!

SIRAKŪZU VALDNIEKS. Vienalga... kurp viņš ietu...Kaut vai līdz pat otrai pasaules malai!

Priekšskars

II AINA

Platona sagaidīšana Rīgā

Turpmākie notikumi norisinās Latvijā, mūsu laikā. Premjera rezidence. Priekštelpa. Aiz rakstāmgalda sēž Pirmais funkcionārs.

PIRMAIS FUNKCIONĀRS (*ar dokumentu kaudzi rokās, kurus viņš jauc kā kāršu komplektu, murminot savu skaitāmpantiņu*).

„Blēdīties vai neblēdīties,

Piekrāpt vai nepiekrāpt,

Pievilt vai nepievilt

Vai kļūt neuzticīgam...”

Kabinetā ienāk Otrais funkcionārs.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Sveiks. Saule gandrīz dienvidū, tikai mūsu šefu nekur nemana.

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Šefs vēl nav atnācis.

OTRAIS FUNKCIONĀRS (*Neapmierināts*). Ak, tad šis vēl guļ?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Šefs neguļ. Viņš noteikti ir aizņemts ar saviem darbiem.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Kādiem?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Nu, piemēram, mazgājas...

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Pats?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Kā sanāk...

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Mūsu galvas gan viņš mums mazgā pats...

PIRMAIS FUNKCIONĀRS (*Mainot tēmu*). Kā tu mosties no rītiem?

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Es sev saku, slienies augšā, draņķi, visi citi nelieši jau sen darbā. Vai viņš mazgāsies visu dienu?..

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Hā! Protams, ka nē! Viņš vēl ēdīs, dzers un izvingrinās savu apaļo vēderiņu.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Varbūt tu zini arī kādu vingrinājumu smadzenēm?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Skaiti tūkstošlatniekus – banknoti pēc banknotes...Tas ir vislabākais prāta vingrinājums.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Hm... (*Pēc brīža*) Un kas šodien paredzēts?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. It kā jāsagaida kāds partijas boss no Atēnām, īstajā vārdā Platais... Plato... (*skatās papīros*) Jā! Platons.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. (*Izbrīnīts*) Tā sauc arī seno grieķu domātāju, filosofu un politiķi.

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Viņu ir tik daudz, ka visus nevaru atcerēties... (*Skatās pulkstenī*) Jābrauc uz ostu.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Cikos notiks tikšanās?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Sešpadsmitos premjers tiksies ar Platonu (*skatās dokumentos*)... saunā...

OTRAIS FUNKCIONĀRS. (*Izbrīnīts*) Kāpēc tieši saunā?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Kāds ieteica mūsu premjeram tikties ar Platonu saunā. It kā pēc senās Romas parauga - prāts strādā labāk, kad ķermenis tīrs.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Bet Platons taču ir no Atēnām!

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Vai nav vienalga, no kurienes viņš ir?!...

OTRAIS FUNKCIONĀRS (*Pārsteigts*) Ā-ā-ā...jā!

Priekšgars

III AINA

Par šo un to

Mazs krodziņš, kura interjers atgādina senas romiešu kafejnīcas stilizāciju, kur parasti tiekas politiķi un Romas elita, notiek debates, runas un tiek slēgti visdažādākie darījumi. Telpa ar baseinu vidū, virs kura peld aromātiski tvaika mākoņi. Premjers un Sirmgalvis, ietinušies togās, sēž pie galda baseina tuvumā, viņu priekšā pilni alus kausi, un gaida ierodamies Platonu. Blakus viņiem svīst divi miesassargi. Turpat atrodas Pirmais funkcionārs, kas rūpīgi seko, kā viesmīlis apkalpo Premjeru un viņa sievastēvu...

PREMJERS. (*Pirmajam Funkcionāram*) Kad uzaicini kādu uz savu māju, uzskati viņu par sev līdzīgo.

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. (*Smaidot*) Vai tāda ir atēniešu paraža?

PREMJERS. Tāds ieradums pastāv ne tikai Atēnās. Tā notiek arī pie mums.

Ienāk otrais funkcionārs, kuram bija jāsaģaida Platons krodziņā, skatās uz Premjeru un klusē.

PREMJERS. (*Nedaudz izbrīnīts*) Kur ir Platons? (*Funkcionārs klusē*) Runā taču!

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Viņš man lika pateikt, ka atnāks tad, kad ieradīsies.

PREMJERS. (*Iesmejas*) Viņš tev lika man pateikt... Labi... Ej! (*Otrais funkcionārs, pamājis ar galvu, aiziet. Pievēršas Pirmajam funkcionāram*) Ko tu par to domā?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Ka spēlītes ir sākušās...

PREMJERS. Ka ciemiņš izrāda nekaunību par saimnieka viesmīlību...

SIRMGALVIS. Par to, ka viņš mazliet kavējas... Un ka viņš nerīkojas kā tavs kalps, tu viņu uzskati par nekaunīgu?

PREMJERS. Platons nav pirmais, kam es dodu patvērumu.

SIRMGALVIS. Platonam ir cita daba.

PREMJERS. (*Pieceļas*) Man arī! (*Pēc brīža*). Diez vai šāda rakstura dēļ kāds viņu spēs paciest. Sāku nožēlot, ka uzaicināju viņu uz Rīgu. (*Murmina*) Iešu. Man ir daudz citu svarīgāku darbu, nekā noņemties ar kaut kādu jefiņu no Atēnām! (*Grib aiziet. Ienāk Platons*)

PLATONS. Lūdzu piedošanu. Baidos, ka mazliet nokavēju! (*Premjers un Sirmgalvis sasveicinās ar Platonu*)

PREMJERS. (*Apsēžas blakus sirmgalvim, un, norādījis ar roku uz pretējo krēslu, turpina*) Lūdzu, sēdieties. (*Mēģina iesākt sarunu*) Kāda jums šķiet mūsu pilsēta un tās pilsoņi?

PLATONS. (*Nedaudz saguris*) Nule kā esmu ieradies un neko vēl neesmu paspējis ieraudzīt - ne jūsu pilsētu, ne tās vadoņus un pilsoņus. Kad es tos iepazīšu, visu jums izstāstīšu.

PREMJERS. (*Pārsteigts*) Jūs ieradāties Rīgā pirms vairākām stundām, bet nokavējāt tikšanos.

PLATONS. Pēc tik gara jūras brauciena vajadzēja atpūsties, nomazgāties, savest kārtībā domas...

PREMJERS. Mans sievastēvs mani pierunāja uzaicināt tevi uz Rīgu, uzskatīdams tevi par labu politiķi.

PLATONS. Nezinu, vai es esmu politiķis, vai nē.

PREMJERS. Sievastēvs saklausījis runas, ka esi domājis par valsts lietu daudz labāku pārvaldīšanu...

SIRMGALVIS. Esmu dzirdējis, ka esi daudz domājis par valsts pārvaldīšanu... Tavas domas arī mums varētu lieti noderēt...

PLATONS. Tiesa, šādas tādas domas man ir ienākušas prātā. Tikai nezinu, vai tās jums var izrādīties noderīgas.

PREMJERS. Mani pašreizējais mūsu valsts iekārtojums pilnīgi apmierina.

PLATONS. Un jūsu padotos?

PREMJERS. Un manus padotos arī.

PLATONS (*Pārsteigts*). Visus...visus? Ko jūs domājat ar šo vārdu „padotais“?

PREMJERS. Sava kabineta darbiniekus.

PLATONS. Es gan to attiecinātu uz pilsoņiem.

PREMJERS. Visiem?

PLATONS. Visiem.

PREMJERS. (*Sasit plaukstas*) To ir pārāk daudz! Tik daudz, ka neviens nevar visus aptvert.

PLATONS. Tam ir domātas valsts struktūras.

PREMJERS. Viena daļa no mūsu valsts pilsoņiem nemaz negrib strādāt, apgalvo, ka esot opozīcijā.

PLATONS. Vai cilvēks ir labs vai nē, tas ir atkarīgs no pašas valsts, kurā viņš dzīvo.

PREMJERS. Tu gribi teikt, ka labas valsts struktūras spēj mainīt cilvēku uz labo pusi?

PLATONS. Un jūs tam nepiekrītat?

PREMJERS. Nekad neesmu par to domājis. Valstī notiek vēlēšanas, un mēs nākam pie varas, bet vai valsts struktūras ir labas vai sliktas – par to mēs nekad neesam domājuši.

PLATONS. Žēl, ka par valsti neviens nedomā. Mūsu laikā ir kritušas daudz galvas, domājot par valsti, piemēram, Sokrata.

PREMJERS. Neesmu par tādu neko dzirdējis. Mūsu partijas programmā viņš nebija iekļauts.

PLATONS. Tie, kas domā par valsti, manā zemē tika iekļauti Akadēmijas programmās.

PREMJERS. Akadēmiju sen jau pabeidzu un arī enciklopēdijas tikpat kā vairs nelasu. Pirmo un pēdējo reizi pašķirstīju enciklopēdiju vakar, lai savāktu par jums vairāk informācijas. Tajā teikts, ka jūs esat seno Atēnu filosofs, kurš dzīvojis vēl pirms mūsu ēras... Un kurš sarakstījis darbu „Valsts”.

PLATONS. Mācība par valsti vienmēr visiem sagādājusi lielas galvassāpes. Valsts ir kā mašīna, kuru būvē vieni, bet citi ar to brauc.

PREMJERS. (*Platonam, norādot uz Sirmgalvi*) Lūk, mans sievastēvs, kurš ieteica jūs uzaicināt uz Rīgu. Nav viegli dzīvot kopā ar Universitātes profesoru, kuram nekad nav miera.

SIRMGALVIS. Tāpēc, ka reti redzamies un vēl retāk sarunājamies.

PREMJERS. (*Atjokodams*) Šķiršos no jūsu meitas un tikšu pie jauna sievastēva.

SIRMGALVIS. Sievastēvu tu noteikti dabūsi, bet vectēvu saviem bērniem gan nē. (*Pievērsies Platonam*) Es jūs ataicināju uz šejieni, jo nezināju nevienu citu, kam prasīt padomu. Ja runa būtu tikai par valsts pārvaldi un tās struktūru vien! Taču man rūp jautājumi, kas saistīti ar sabiedrību, valsti un cilvēkiem, kuru prātos pašlaik valda haoss.

PLATONS. Tā patiešām ir problēma.

SIRMGALVIS. Sliktākais ir tas, ka mēs pat nezinām, no kura gala sākt, lai visu vērstu par labu.

PREMJERS. Es uzskatu, ka viss ir jāatstāj tā, kā tas ir. Ja mūsu valsts struktūra nebūtu laba, tā pati mainītos.

PLATONS. Pati no sevis tā nemainīsies. To pa spēkam mainīt vienīgi cilvēkiem, kam arī pašiem jāmainās. Jāklūst gudrākiem...

SIRMGALVIS. Bet gudri cilvēki savukārt vēlēšies gudrākus politiķus.

PREMJERS. Tad taču būs grūti tikt pie varas un valdīt!

SIRMGALVIS. Nāks pie varas tie, kas patiešām pratīs kaut ko izdarīt.

PLATONS. Tie, kas ir varas augšā, vienmēr ir apmierināti ar esošo un nekad neko negrib mainīt.

PREMJERS. Neapmierināti ir tikai tie, kas nav pie varas!

PLATONS. Bet pārējie, tie daudzie? Vai viņi ir apmierināti vai neapmierināti?

PREMJERS. Protams, ka neapmierināti, jo visi taču alkst pēc varas.

PLATONS. Tās ir iedomas, ka visi cilvēki tiecas pēc varas. Daudzi grib vienīgi pilnasinīgi piedalīties sabiedrības dzīvē.

SIRMGALVIS. (*Piebilstot*) Bet tieši tie, kas valstī jūtas neapmierināti, apgalvo, ka valsts nav vis privātā bodīte, bet gan sabiedrības stūrakmens.

PLATONS. Haoss cilvēku prātos parādās tikai tad, kad visiem tiek dots pa druskai un nevienam tik, cik pienākas. Šāda situācija ir ļoti bīstama, jo beigu beigās neviens nav īsti apmierināts.

SIRMGALVIS. Protams, neapmierinātais gribētu valsts dzīvē kaut ko mainīt, bet apmierinātais visu saglabāt.

PREMJERS. Labāk neko nemainīt... Tāpat jau galvassāpju, cik uziet!

PLATONS. Tāpēc sabiedrībā nekas nemainās, jo tam mazumiņam, kas atrodas pie varas, par valsti ir zudusi jēlkāda interese, bet lielais vairākums pilsoņu savukārt neko nespēj mainīt.

PREMJERS. Ko tu īsti gribi no varas?

PLATONS. Lai visiem būtu vienādas tiesības un iespējas...

PREMJERS Tā tas arī ir.

PLATONS. Tā ir tad, kad bagātie netraucēti ceļ savas pilis, bet nabagajiem, slimajiem un nevarīgajiem valsts nenodrošina pat kārtīgu jumtu virs galvas.

SIRMGALVIS. Pirmkārt jau tos, kas dzīvo sērkokciņkārbijās... blokmājās, kas teju teju sabruks ...

PREMJERS. Tu runā par paneļmājām?

SIRMGALVIS. (*Platonam*) Mēs esam paraduši risināt problēmas tikai tad, kad notiek kāda nelaime vai katastrofa.

PREMJERS. Es par namiem neatbildu. Tas ir pašvaldības ziņā. Katrs atbild par savu teritoriju.

PLATONS. Vai tad pašvaldības neatrodas uz valsts teritorijas? Vai jūs vairs neesat viena valsts?

PREMJERS. Esam, bet katram ir savi likumi un pienākumi.

SIRMGALVIS. Likumus taču izstrādājuši cilvēki...

PLATONS. (*Iesprauslādāmieš*) Un tos ir jāmaina atbilstoši dzīvei, kas pati nemitīgi mainās.

SIRMGALVIS. Es vēlos, lai starp bagātajiem un nabagajiem pastāvētu kaut vai elementāra proporcija. Ja bagātajam ir iespēja nopirkt šampanieša pudeli par miljonu latu, tad nabagam ir jābūt iespējai nopirkt šampanieša pudeli sev... kaut par vienu latu un piecdesmit santīmiem.

PREMJERS. (*Saviebjas*) Ne es lēmu, kam pirkt šampanieti par miljonu un kam par latu piecdesmit santīmiem.

PLATONS. Bet vai tu neesi valsts galva?

PREMJERS. Nu, esmu ...(*Vēl labi nesaprazdams, kādās lamatās viņu grib ievilkt Platons*)

PLATONS. Un valstij ir tiesības mainīt likumus?

PREMJERS. Ir.

PLATONS. (*Premjeram*) Un vai jūs kādreiz esat pajautājis sev, kāpēc sabiedrībā ir tik daudz neapmierināto?

PREMJERS. Man nav laika par to domāt. Man ir vesela armija funkcionāru, kas ar to nodarbojas.

SIRMGALVIS. Neviena no padotajiem neteiks tev patiesību. Viņi baidās, ka tu tos atlaidīsi, un, zaudējot darbu, viņi pazaudēs arī visu pārējo: māju, mašīnu, ģimeni, mieru, satiecību un labklājību...

PLATONS. Jā, tā tas ir... Neviena no padotajiem neteiks jums patiesību, savukārt arī jūs nekad negribēsiet atzīties, ka esat kļūdījies.

PREMJERS. Man nav laika domāt. Man ir jārisina tik daudz jautājumu. Vēl tas sasodītais budžets uz kakla!..

PLATONS. Tu runā tā, kā ir runājuši visi mūsu Atēnu tirāni. Vienīgi viņi baidījās no patiesības.

PREMJERS. Par kādu patiesību ir runa?

PLATONS. Par cilvēcisko patiesību, ko veido visi valstī dzīvojošie.

PREMJERS. Ā... tu runā par tiem muļķiem!..

SIRMGALVIS. Lai arī viņi ir muļķi, taču viņu toties ir daudz, un šie muļķi ir tavas valsts pilsoņi, kas tevi ir ievēlējuši...

PLATONS. Un tev kā valsts galvai ir vajadzīgs kāds, kas spēj pateikt patiesību.

PREMJERS. Kādēļ? Man jāpagūst izdarīt viss, ko esmu iecerējis, jo rīt vai parīt es varu arī vairs nebūt premjers...

PLATONS. Tur tas suns aprakts. Tavi vārdi man atgādina līdzību par zagli un odiem.

PREMJERS. Par kādu vēl zagli tu runā?

PLATONS. Reiz kādā ciematā dzīvoja gans, kurš kalpoja pie ļoti skopa saimnieka, kas viņu baroja tikai ar solījumiem. Vienu dienu gans bija tik izsalcis, ka neizturēja, nokāva aitu, ēda gan pats, gan arī uzciņāja citus kalpus. Redzot tādu bezkaunību, saimnieks nolēma ganu bargi sodīt un novēla uz viņu vainu arī par visām citām zādzībām. Beigu beigās kalps tika sodīts, bet, lai notikušais kalpotu par piemēru citiem, saimnieks pavēlēja nabadziņu kailu piesiet pie koka. Ciema ļaudis juta nabadziņam līdzīgu un gribēja viņam palīdzēt. Vieni nesa viņam dzeramo un ēdamo, citi juta līdzīgu ar labu vārdu. Tā pagāja trīs dienas, līdz pie cietušā pienāca kāds sirmgalvis un, gribēdams viņam palīdzēt, sacīja. "Lai kā arī es gribētu tevi atbrīvot, es to nevaru, jo tu tomēr esi zadzis. Toties es varu atvieglot tavas ciešanas un padzīt odus, kas tevi dzīvu apēdīs". To dzirdot, notiesātais vai lūgšus lūdzās: „Dieva dēļ, nedzen odus prom... Tie vismaz ir pabaroti...Bet, ja tu tos aizdzīsi, tad tūdaļ pat atlidos citi, izsalkuši, un tie patiešām izsūks no manis pēdējās asinis...”.

PREMJERS. (*Pēc brīža, griezdamies pie Sievastēva ar jautājumu*) Ko Platons ar to gribēja pateikt?

SIRMGALVIS. Ka bieža varas maiņa sagādā prieku tikai trakajiem.

PLATONS Nevar būt labs valdnieks un slikta iekārta vai slikta iekārta un labs valdnieks. Tas ir pāris, kurš salaulājas un nosaka viens otra likteni. Bet jūsu struktūras ir tādas pašas, kādas tās bija Atēnu laikā, kad demokrātija cieta pilnīgu sakāvi. Vienīgā atšķirība, ka pašlaik viss ir kļuvis vēl vājprātīgāks.

PREMJERS. (*Pilnīgi sašutis*) Neticami ... Ko tu ar to gribi pateikt?...

PLATONS. Pagājuši vairāki tūkstoši gadu, taču nekas tā arī nav mainījies - tā pati korupcija, zagšana, haoss un nejēdzības, kas valdīja arī mūsu laikā. Vēl trakāk... Jūs esat pilnīgi zaudējuši sajēgu par vērtībām, un tādējādi esat pazaudējuši pamatu zem kājām...

SIRMGALVIS. Tu gribi pateikt, ka mēs visu laiku pieļaujam vienu un to pašu kļūdu?

PLATONS. Neticami...Jūs pārņēmat mūsu demokrātiju līdz ar visām mūsu kļūdām. Un papildinājat to paši ar savām kļūdām. Tieši tas pašlaik arī izraisījis cilvēku prātos gan haosu, gan neziņu, gan bezspēcību. Tad notiek tas, kad visi redz, bet neviens nesaprot, kas notiek.... Visi runā, bet neviens nedzird...

SIRMGALVIS. Visi grib kaut ko, nezina ko...

PLATONS. Es agrāk nekā nespēju saprast, kāpēc cilvēki vairāk nekā divus tūkstošus gadu vēršas pie maniem darbiem un mēģina tajos rast atbildes uz visiem jautājumiem... Nu... sasodīts (*lamājas*) tagad es to zinu ...

PREMJERS. Zināt? Varbūt pateiksiet arī mums...

PLATONS. Piemēram, kāpēc divarpus tūkstošu gadu šajā pasaulē nekas nemainās. Kāpēc visu laiku valda viens un tas pats ārprāts: korupcija, neiecietība pret saviem pilsoņiem un dzīves vērtībām, nemākulīga valsts pārvalde. Apbrīnojama uzticība sliktiem ieradumiem. Patiešām, cilvēka muļķībai nav robežu. ..

SIRMGALVIS. Kā cilvēks no malas, tu labāk redzi un nebaidies pateikt patiesību. Ar tavu muti, Platon, viss skan daudz pārliecinošāk. Tāpēc es pierunāju Premjeru tevi uzaicināt uz Rīgu. Ceru, ka mans znots spēs ieklausīties tevis teiktajā.

PREMJERS (*Pieceļas kājās*) Ir jau vēls... Šodienai gudru runu pietiks, turpināsim mūsu sarunu rītā.

SIRMGALVIS. (*Premjeram*) Rīt es gribu uzaicināt Platonu uzstāties studentu priekšā, ko tu par to teiksi?

PREMJERS. Teikšu, ka nesanāks.

SIRMGALVIS. (*Izbrīnīts*) Nesanāks? Un kāpēc?...

PLATONS. (*Jokodams*) Tāpēc, ka līdz rītam mums vēl jānodzīvo...

SIRMGALVIS. (*Smaida*) Nu, Platon, šeit gan neviens tev galvu netaisās nocirst...

PLATONS. Kas zin...kas zin...Par to es neesmu tik pārliecināts...

PREMJERS. (*Sirmgalvim*) Nesanāks tāpēc, ka mēs braucam uz Latgali.

SIRMGALVIS. (*Pārsteigts*) Kāpēc tieši uz Latgali?

PREMJERS. Daugavpilī notiek starptautiska konference par varu un valsts pārvaldi... Platonam tur noteikti būs interesanti...

SIRMGALVIS. Labi... Tad pie studentiem iesim citreiz...

PREMJERS. Vari braukt līdz, Daugavpilī arī būs studenti.

Priekšgars

IV AINA

Laimīgs tas, kurš to visu var paciest

Pēc konferences beigām visi dalībnieki tiek uzaicināti uz pieņemšanu mazā lauku krodziņā, kas atrodas Nacionālā parka teritorijā pašā ezera malā. Ezeru apspīd

mēnesgaisma un otrā ezera pusē, kur atrodas koncertestrāde, skan mūzika. Dzirdama klusa un liriska flautu melodija. Uz viesnīcas nelielās terases iznāk Platons, Premjers, Sirmgalvis un Pirmais Funkcionārs. Viņiem seko konferences dalībnieki - Dzejnieks, Mūks, Marija un Students. Gan sēžot krēslos, gan stāvot kājās, kā nu kurš, pie tasītes kafijas vai sulas vai ar kāda cita stiprāka dzēriena glāzi rokās, viņi dedzīgi sarunājas. Premjera miesassargi, stāvot kājās, cieši viņus novēro.

PREMJERS. (*Mēģina izprovocēt Platonu uz sarunu*) Klau, Platon, tu tā arī neatbildēji uz manu jautājumu. Nu, kāda tev šķita mana pilsēta?

PLATONS. (*Pa pusei nopietni, pa pusei jokodamies*) Ja jums patiešām interesē tas, ko domā senais Atēnu filosofs un politiķis... Tad es pateikšu, ka tā ir skaista, kaismīga un laiska.

SIRMGALVIS. (*Smaidīdams*) Tu runā par pilsētu kā par kādu kurtizāni.

PLATONS. Vai tad es maldos? Tā ir kā skaista miesa, kas radusi vien pēc baudām. Netiku redzējis daudz cilvēku strādājam, nodarbojamies ar kādu amatu vai ar zinātņu un mākslu studēšanu. Toties es redzēju neskaitāmi daudz pilsoņu, kuri sacenšas ēšanā un dzeršanā, klaiņo šurpu turpu, šturmeļot prieka un azartspēļu namus, kulsta mēles tirgus laukumos, snauz saulē vai klīst pa ielām kā izsalkuši suņi.

PREMJERS. Tik tiešām, pilsēta tā varētu izskatīties tikai virspusē, bet iekšpusē tā izskatās pavisam savādāk...

PLATONS. (*Mainot toni*) Es rākos vēl dziļāk... Un uzgāju tur vēl atbaidošāku ainu.

STUDENTS. (*Aizrautīgi*) Platonam taisnība. Tā ņudz un mudž no rūpuļiem, smok no meliem un izvīrtības. Laupīšanu un netaisnību te vērtē augstu. Viss ir nopērkams par grašiem: likumi, gods, patiesība, tikums... Tie, kuri zog, dod kukuļus, tie, kuri nezog, ņem kukuļus, bet trešie uz to visu klusējot noskatās un jūk prātā...

PLATONS. Ceru, ka tava dedzīgā jaunība pārspilē īstenību, kā tas parasti notiek.

DZEJNIEKS. Viņš saka taisnību. (*Tuvojas studentam un saskandinot glāzi ar viņu turpina*) Jaunība dod vien drosmi to pateikt.

STUDENTS. Visus ir pārņēmusi korupcija... Es gribētu palīdzēt savai zemei no tās izklūt, taču nezinu, kā to izdarīt.

SIRMGALVIS. Valdīt – tā ir liela zinātne.

PLATONS. Valdīt – tas ir daudz vairāk nekā zinātne. (Pēc brīža.) Tā ir liela māka un gudrība.

PREMJERS. (*Viņu uzlūkojot*) Gandrīz vai katram liekas - ja viņš būtu pie varas, tad viņš visu izdarītu labāk nekā es...

PLATONS. Kamēr politiķi nekļūst par filosofiem un filosofi par politiķiem, tikmēr nekā nebūs.

PREMJERS. Ā–a! (*Pēc brītiņa*) Tu pārspilē, Platon, jo tas jau ir par daudz.

PLATONS. Varbūt... Bet kamēr talants, saprāta spēks un politiskā vara neapvienosies, jaunums, kurš šobrīd posta jūsu pilsētu un jūsu pilsoņus, nerimsies.

DZEJNIEKS. (*Starjošs*) Kāda gan tev taisnība, Platon!

PREMJERS. (*Ironiski*) Tev, Platon, vajadzētu mani apgaismot, jo es jūtu, ka varu būt labs valdnieks savai tautai.

Sarunu pārtrauc nejauši apmaldījies Garāmgājējs, kas atrodas jautrā prātā un kurš, kā var noprast, senāk ir kalpojis par valsts drošības aģentu.

GARĀMGĀJĒJS. Lūk! Lūk, kur notiek sazvērestība... (*Līgodamies*) Tur, kur atrodas... viens cilvēks... tur ir kārtība... Kur atrodas divi, tur top... sazvērestība... Un kur atrodas tik daudz... (*skaita, rādot ar pirkstu uz cilvēkiem, kas atrodas uz terases*) Viens... Divi... Trīs... Pieci... Astoņi..... Tur notiek pavis..a...a...am liela sazvērestība... (*Premjera miesassargi sagrābj piedzērušo vīrieti, un ved to projām. Garāmgājējs pēkšņi sāk skaļā balsī skandēt*) Lai dzīvo Ļeņins, Staļins, Putins, vecais un jaunais Bušs, Vīķe-Freiberga!.. (*Miesassargi aizved viņu projām. Aiz skatuves vēl atskan piedzērušā garāmgājēja balss*) Un...Un... Za...a...a...tlers arī!..

STUDENTS. (*Runā ar Platonu, uzlūkodams premjeru*) Nu, ko teiksi, Platon? Ko man darīt?.. Teikt visu, ko es domāju, vai melot, izlikties, ka nekas nenotiek un ka viss ir pilnīgā kārtībā?...

PLATONS. Pastāv senzināma atziņa, ka pateikt patiesību ir daudz bīstamāk, nekā melot.

PREMJERS. Nesaprotu, uz ko jūs tēmējat...

PLATONS. Uz valsti un tās pārvaldi.

PREMJERS. Un kas tad jūsuprāt ir jādara?

PLATONS. Ir jāpiemēro viens likums visiem.

STUDENTS. Tas, kas valda, tas arī lemj... Bet tas nav pareizi.

PREMJERS. Un kurš tavuprāt nosaka, kas ir un kas nav pareizi?

DZEJNIEKS. Tie paši, kas valda, arī nosaka, kas ir un kas nav pareizi. Bet kur ir izeja – nezinu.

STUDENTS. Varbūt tu, Platon, to zini?

PLATONS. Tautas balsošanā lemj, kas ir un kas nav pareizi.

PREMJERS. (*Smiedamies*) Kā? Saņulcēsim visus un liksim balsot ikreiz, kad mums būs jāpieņem kāds lēmums, gluži kā Šveicē?

PLATONS. Protams.

PREMJERS. Kas tad tā būs par valdīšanu, ja ikreiz būs jāsapulcina visi mūsu valsts pilsoņi?

DZEJNIEKS. Lēmumus pieņem daži, bet tos ir jāpilda visiem.

PREMJERS. Par lēmumu izpildi atbild viņš... (*Premjers norāda uz Funkcionāru, kurš visu šo laiku klusējis*) Viņš ir izpildvara.

FUNKCIONĀRS. (*Satrūcies*) Protams!.. Lēmumus pieņem citi, bet par tiem atbildu tikai es...

DZEJNIEKS. Nebaidies, tie ir tikai vārdi. Īstenībā neviens nezina, kas ir atbildība, un tas arī izraisa vislielāko netaisnīgumu.

PLATONS. Kā tu domā, kurš no cilvēkiem jūtas daudz nelaimīgāks – tas, kurš izraisa netaisnīgumu, vai tas, kurš netaisnīgumu pacieš?

DZEJNIEKS. Nezinu, jo par taisnīgumu sen jau vairs neviens nerunā. Katrā ziņā tas, kurš pacieš netaisnīgumu, nekādā gadījumā nevar justies laimīgs.

STUDENTS. Bet vai tas, kurš izraisa netaisnīgumu, var justies laimīgs?

PLATONS. Protams, ka nē! Normālā situācijā abi jūtas nelaimīgi.

DZEJNIEKS. Kāpēc gan nē? Kā zināms, tas, kurš izraisa netaisnīgumu, to nenozēlo ne pirmo, ne otro, ne trešo, ne arī pēdējo reizi...

PLATONS. Sokrats teicis, ka vieglāk ir tam cilvēkam, kuram nācies paciest netaisnīgumu, nekā tam, kurš to izraisījis.

DZEJNIEKS. Tādā gadījumā, Platon, ko tu izvēlies – būt netaisnīgs vai paciest netaisnīgumu?

PLATONS. Ne vienu un ne otru... Bet, ja man būtu jāizvēlas, tad es skaidri zinu, ka es izvēlētos taisnīgu tiesu.

DZEJNIEKS. Taisnīgu tiesu?! Vai tu zini, cik daudzi dzīvo pārtikuši, tikai to vien darot, kā pārkāpjot likumus? Un tiesa pat necenšas radīt ilūziju, ka agri vai vēlu, šie cilvēki tiks sodīti...

PLATONS. Tas notiek tad, kad likumu ir daudz, bet neviens no tiem nav galvenais.

SIRMGALVIS. (*Ir tik pārsteigts, ka pieceļas kājās un pienākot tuvāk pie Platona, runā, cieši viņu uzlūkojot*) Un to saki tu, Platon?!? Aizmirstot par Sokratu, pie kura mācekļiem tu sevi pieskaiti. Viņš gāja bojā tieši tāpēc, ka viens likums stāvēja pāri visiem citiem.

PLATONS. (*Lēni un noteikti*) Tas bija vienīgais Pilsētas likums.

SIRMGALVIS. Un par šo vienīgo Pilsētas likumu arī krita Sokrata galva. Tika sodīts viens no gudrākajiem cilvēkiem, par kuru vēl joprojām jūsmo visi filosofi. Un tu, Platon, pašlaik apgalvo, ka ir labāk, ja viens likums stāv pāri visiem citiem likumiem?

PREMJERS. Mums ir viens likums – vēlēšanas.

FUNKCIONĀRS. Un vēl viens – cilvēktiesību ievērošana...

MARIJA. Platonam taisnība!.. Viens likums ir labāks par diviem, kuri viens otru atceļ. Viens nosaka, pēc kādiem principiem ir jādzīvo sabiedrībai... Un otrs nosaka indivīda tiesības, kas tiek vērtētas augstāk par sabiedrību un tās kolektīvajām interesēm.

DZEJNIEKS. Premjer, bet sievietei ir taisnība, no vienas puses, mēs ļaujām sabiedrībai lemt, kā tai dzīvot, bet, no otras puses, nosakām, ka attiecīgais lēmums ir jāatceļ, jo tādējādi tiek pārkāptas atsevišķu cilvēku vai cilvēku grupu tiesības.

STUDENTS. (*Aizgrābts*) Tāpēc arī čiks vien sanāk...

MARIJA. Tas nemaz neveicina kārtību, bet izraisa vēl lielāku haosu cilvēku prātos. (*Premjers grib iebilst, bet sieviete neļauj sevi pārtraukt*). Un to es saku tikai tāpēc, ka tādējādi rodas tā saucamie dubultstandarti un es, kā māte, vairs nezinu, kā man audzināt savus bērnus.

PREMJERS. Ko tu nezini, sieviete?

MARIJA. Piemēram, es nezinu, kā paskaidrot pusaudzīm, kāpēc netradicionālajai seksuālajai orientācijai daži dod priekšroku par tradicionālo. Kā izskaidrot deviņgadīgam zēnam kaut ko tik intīmu, kas attiecas tikai uz atsevišķu cilvēku grupu un kuri grib dzīvot citādāk, nekā to nosaka sabiedrības likums?..

PLATONS. Vai viņi grib stāvēt augstāk par sabiedrības likumiem un kārtību?..

MARIJA. Mums nav nekādas pieredzes šajā jaunajā situācijā un mēs kā vecāki nezinām, ko darīt. Jo, lai mēs varētu audzināt bērnus, mums ir nepieciešams drošs pamats zem kājām.

DZEJNIEKS. Esmu tēvs... Un ja mēs, pieaugušie, nevaram nodrošināt saviem bērniem sabiedrībā stabilitāti, tad ar viņu prātu iespējams manipulēt pēc sirds patikas...

PLATONS. Šajā situācijā sabiedrības likums ir galvenais... Lai lemj sabiedrība.

FUNKCIONĀRS. Jā, bet arī netradicionāli orientētie cilvēki ir mūsu sabiedrības daļa.

MARIJA. Mēs atkal runājam divās valodās... Mēs runājam par visu sabiedrību, bet jūs par sabiedrības daļu. Laižot bērnu pasaulē, pieaugušajiem no daudz kā ir jāatsakās. Īpaši no baudām, lai mēs spētu nodrošināt savu bērnu veselību un viņu dzīves drošību.

DZEJNIEKS. Un visai sabiedrībai ir jālemj, pēc kādiem principiem mēs gribam dzīvot.

MARIJA. Mēs runājam par sabiedrības likumu, kas stāv pāri viena vai vairāku cilvēku grupas interesēm.

PLATONS. Jūs pateicāt to pašu, par ko domāju arī es. Jo viens likums sabiedrību vieno, bet otrs to šķel.

DZEJNIEKS. Un galarezultātā sanāk, ka mēs dzīvojam pēc principa. „Skaldi un valdi”...

PLATONS. Protams, visiem ir jāpakļaujas vienam likumam, taču par to ir jālemj visai sabiedrībai.

DZEJNIEKS. Un nevis vienam vai dažiem indivīdiem...

PLATONS. Sabiedrības likums ir tautas balsošana, un sabiedrība ir tās lēmējorgāns, tas ir demokrātijas stūrakmens.

PREMJERS. Pie mums ir demokrātija, jo tautas balsošana nosaka visu.

DZEJNIEKS. Blēņas! Balsošana notiek tikai vienu reizi četros gados. Tālāk seko kārtējais ziepju seriāls četru gadu garumā!

STUDENTS. Tā nav demokrātija, tā ir muldokrātija.

DZEJNIEKS. Protams, mēs varam sabiedrībai aizmāvēt acis un, ļaujot tautai balsot tikai vēlēšanu laikā, teikt, ka mums ir demokrātija un ka viss ir pilnīgā kārtībā...

STUDENTS. Vara koķetē ar sabiedrību gluži kā ar kurtizāni.

DZEJNIEKS. Agri vai vēlu cilvēkiem šī spēlīte apniks. (*Griežas pie Platona*) Ko teiksi, Platon? Vai tā ir demokrātija, ja sabiedrībā nepastāv vienots likums?

PLATONS. Protams, ka nav.

MŪKS. Visaugstākais likums ir Dieva Likums. Tas stāv pāri cilvēka gribai.

MARIJA. Viegli teikt, kad esi paslēpies Dieva padusē.

DZEJNIEKS. Tālu no rūpēm un laiciskās dzīves nebūšanām.

STUDENTS. (Viņu uzlūkojot.) Patiešām... ir viegli runāt, kad esi paslēpies klosterī... (*Pēc brītiņa*) Ēst... dzert... skaitīt lūgšanas, atrodoties savrupi no dzīves pārbaudījumiem...

MARIJA. (*Mūkam*) Jūs runājat par Dieva taisno tiesu, kuras priekšā mēs stāsimies pēc savas nāves... Bet mani, kā māti, interesē, kā dzīvot pašlaik. Mums taču ir ģimene, darbs un daudzi citi pienākumi...

DZEJNIEKS. Dzīvojot tālu no laiciskajām rūpēm, viss izskatās pavisam citādāk...

MARIJA. Pasauli var iepazīt pa īstam tikai tad, kad laid pasaulē bērnu... Tikai tad iespējams ieraudzīt pasaules īsto seju.

FUNKCIONĀRS. Nieki, ko tur daudz var ieraudzīt?

MARIJA. Ļoti daudz... Piemēram, to, ka mēs nevaram mierīgi audzināt bērnus. Nevaram pasargāt viņus no garīgiem izkropļojumiem un psiholoģiskām traumām.

FUNKCIONĀRS. Cilvēks ir sociāla būtne, un kā tādu viņu arī ir jāgatavo jaunajai dzīvei.

MARIJA. Tieši par to es arī runāju. Kādai dzīvei un kādai sabiedrībai cilvēks ir jāsasagatavo, ja kolektīvās vērtības nemitīgi tiek grautas...

DZEJNIEKS. Un neviens nejūtas stabili šajā valstī.

MARIJA. Cilvēks var izdzīvot tikām, kamēr viņam ir darbs, bet tad, kad viņš to pazaudē, viņa dzīvē viss sabrūk. Tad viņš zaudē visu: māju, ģimeni un pamatu zem kājām...

DZEJNIEKS. Daudzi nodzeras, nojūdzas, pakaras vai vienkārši ķeras pēc ieroča...

PLATONS. Tā parasti cilvēks uzvedas tad, kad viņš atrodas ekstremālā situācijā.

MARIJA. Mēs dzīvojām šādā ekstremālā situācijā. Nauda ir kā narkotikas, kas pašlaik apmājusī mūsdienu jauno paaudzi. Bet kas notiks pēc tam, kad tā pamodīsies no šā žilbinošā reibuma?.. Tad sekos lūzums... Vai kāds var iedomāties, kas pēc tam notiks?

MŪKS. Viens Dievs zina...

FUNKCIONĀRS. Jūs visu redzat tikai melnā krāsā...

MARIJA. Tā parasti saka cilvēks, kam nav ko teikt... (*Funkcionārs klusē. Marija turpina*) Ja tādā krāsā ir mūsu dzīve, tad par to ir skaļi jārunā!..

DZEJNIEKS. Nevis, paslēpjoties kabinetā, kā strausam jāsamelo gan sev pašam, gan arī citiem, ka viss ir pilnīgā kārtībā.

PREMJERS. Ko tu ar to gribi teikt?

MARIJA. Ka valsts nenodrošina pašu galveno: ne cilvēka cienīgu dzīvošanu, ne izdzīvošanu, ne arī dzīves drošību.

PLATONS. Pirmkārt, sabiedrības likums rūpēties par bērnu un cilvēka drošību...

FUNKCIONĀRS. (*Aizvainots*) Faktus! Dod man faktus, ciparus, datus... Gribu faktus!

MARIJA. Faktus!?! Lūk, fakti. Katrs vienpadsmitais cilvēks pasaulē ir analfabēts. Un 400 miljoni bērnu neapmeklē skolu nevis nabadzības vai slimības dēļ, bet gan tāpēc, ka pasaulē nemitīgi notiek pieaugušo izraisītie kari un slaktiņi...

FUNKCIONĀRS. Kur atrodamies mēs un kur kari!.. Pavisam citā pasaules malā... Tas mūs neskar!

DZEJNIEKS. Dziļi maldies, mēs atrodamies vienā sociālā telpā. Tā vai citādi, viss pasaulē notiekošais skar arī mūs pašus, jo arī mūsu sabiedrībā notiek dziļš un apslēpts morālais un psiholoģiskais karš, kurš no iekšienes nemanāmi mūs grauj un ārdā.

MARIJA. Mums nav ko piedāvāt mūsu bērniem. Vienīgais, ko viņi no mums, pieaugušajiem, var mācīties – tas ir naidis, vardarbība, neiecietība, terors... Mēs nespējam nodrošināt saviem bērniem bērniību, drošību un nākotni. Lūk, par ko es runāju!

FUNKCIONĀRS. Bet es savus bērnus nodrošināšu ar visu nepieciešamo, arī... ar drošu nākotni...

MARIJA. Lai nodrošinātu bērniem nākotni, mums, pieaugušajiem, no daudz kā ir jāatsakās. Pirmkārt, jāsavaldā savi instinkti un jāierobežo savas vēlmes.

PLATONS. Lūk... lūk... Nonācām pie morāles un ētikas normām kā drošības līdzekļa, kas nodrošina sabiedrības nākotni.

Piepeši uzrodas kāds bezpajumtnieks, rādot ar roku turp, no kurienes dzirdami kliegzieni.

BEZPAJUMTNIEKS. (*Satraukts izsaucas*) Palīgā...ā...ā... Viņi nosītīs viens otru!..(*Students, dzejnieks un premjera miesassargi aizsteidzas tur, kur norādījis bezpajumtnieks. Pēc kāda brīža viņi atgriežas*)

FUNKCIONĀRS Nu, kas tur ir?

DROŠĪBNIEKI. Nav ne jausmas...

DZEJNIEKS. Ārprāts!.. Bezpajumtnieki... bija tiktāl piedzērušies, ka sāka strīdēties par to, kura sievietē un kurš bērns kuram pieder...

MŪKS. (*Paceļot acis pret debesīm un sakrustojot rokas, it kā gatavojoties lūgšanai, čukstus*) Laimīgs ir tas, kurš to visu var paciest...

OTRS CĒLIENS

„TREŠAIS PRĀTS”

V AINA

Taisnība ir viena, nevis katram sava

Visi joprojām sēž uz terases. Neviens negrib iet projām. Premjers ir aizmidzis, blakus snauž arī viņa padomnieks. Pārējie turpina dzert kafiju un sarunāties.

DZEJNIEKS. Tautas likums novecojas, bet vienots valsts likums nepastāv.

PREMJERS. (*Bija iesnauadies. Pamostoties un dzirdot pēdējos vārdus, automātiski atsaucas*) Es vienmēr rūpējos... par tautu, sabiedrību... un arī likumiem...

DZEJNIEKS. Sabiedrība un tauta pēc šādiem likumiem izskatās kā raiba govs, kuru var slaukt un manipulēt ar to, kā vien katrs vēlas...

PREMJERS. (*Pamostas pa īstam*) Nu nē, tā nu gluži nav...

MARIJA. (*Premjeram*) Jūs runātu citādāk, ja dzīvotu kā mēs...

PREMJERS. Nav taisnība.

MARIJA. Taisnība ir viena, nevis katram sava.

PLATONS. Viens likums visiem, kas spētu apvienot sabiedrību.

STUDENTS. Bet man visu laiku mēģina iepotēt, ka esmu individualitāte un ka varu lepoties ar to!

DZEJNIEKS. Tādu šajā pasaulē ir veseli seši miljardi.

PLATONS. Ir vajadzīgs viens likums visiem, kas ļautu cilvēkiem kļūt vienotiem.

MŪKS. Viena liela lūgšana...

MARIJA. Ja valsts nenodrošina ne medicīnisko, ne sociālo, ne bērnu aprūpi...

SIRMGALVIS. Ne vecumdienas...

DZEJNIEKS. Ne kultūru...

STUDENTS. Ne manu izglītību...

MARIJA. Tad valsts nemaz nav.

PREMJERS. Mēs nevaram regulēt tirgus cenas.

MARIJA. Blēņas. Jūs nosakāt griestus algām, pensijām un pabalstiem, nosakiet tad arī griestus cenām. Ja nē, tad tiem ir jāatbilst cenu kāpumam.

STUDENTS. Nu ko, politiķi, atkal čiks... Algām, pensijām griesti ir, bet cenām nav...

PREMJERS. Ē, tad iestātos īsts haoss!..

DZEJNIEKS. Un vai tad tāds tagad nav?!

MARIJA. Esmu norūpējusies par savu bērnu nākotni.

DZEJNIEKS. Mums nav nedz pagātnes, nedz tagadnes, nedz arī nākotnes...

MARIJA. Un kurš, jūsuprāt, gribēs laist bērnus tādā pasaulē?

DZEJNIEKS. Pasaulē, kurā nekas nav drošs un skaidrs... Un kurā cilvēks nevis dzīvo, bet izdzīvo...

PLATONS. (*Noskumis un saguris*) Starp dzīvot un izdzīvot ir pārāk liels attālums.

MARIJA. Kā starp zemi un debesīm...

PLATONS. Cilvēkam dzīvot nozīmē atrasties normālā situācijā, bet izdzīvot – tas nozīmē atrasties ekstremālā situācijā.

MARIJA. Tieši tā...

DZEJNIEKS. Pasaulē, kurā viss ir nedrošs un nepastāvīgs....

PLATONS. Ekstremālā situācijā visu nosaka haoss. Un tāpēc viss notiek pavisam pēc citiem likumiem nekā parasti.

MARIJA. Bet, lai varētu audzināt bērnus, vajag drošu pamatu zem kājām.

DZEJNIEKS. Būdam naivs, es ticēju, ka varēšu izdzīvot ar kultūru...

FUNKCIONĀRS. Tur vismaz var nopelnīt kādu naudiņu, nekā ar tukšu prātošanu, kas neko nedod. (*Skatās uz Platonu*)

STUDENTS. Jūs runājat par Platonu?! Ja viņa nebūtu, tad mums nebūtu, ko mācīties augstskolās...

FUNKCIONĀRS. (*Šokēts un pārsteigts*) Mācīties no tā, kurš ir dzīvojis pirms mūsu ēras?!?

PLATONS. Es arī nesapratu, kāpēc tā tas notiek... Beigu beigās nonācu pie secinājuma, ka kopš mūsu ēras sākuma nekas būtiski nav mainījies nedz jūsu dzīvē, nedz valsts pārvaldes pamatprincipos, nedz arī tās struktūrās un likumos...

PREMJERS. Kā nekas? Mēs... Mēs atcēlām, piemēram, nāves sodu.

FUNKCIONĀRS. Mūsdienās jūsu Sokrāts paliktu dzīvs...

STUDENTS. Dzirdi, Platon, iznāk, ka, ja Sokrāts dzīvotu mūsu laikā, tad viņš paliktu dzīvs?..

PLATONS. Diezvai...

STUDENTS. Kāpēc gan nē?

PLATONS. Toreiz viņš tika nogalināts... Tagad viņš vienkārši aizietu bojā pats...

SIRMGALVIS. Lūdzu, turpini tālāk.

PLATONS. Nekas nav bīstamāks par situāciju, kad cilvēki ir spiesti dzīvot ekstremālos apstākļos, kad nekas nav drošs... Kad nav droša pamata zem kājām.

FUNKCIONĀRS. (*It kā vērsties pie visiem klātesošajiem*) Jūs taču nedomājat nopietni, ka filozofi zina vairāk nekā mēs... Tā taču ir tikai teorija, kurai nav nekā kopīga ar mūsu realitāti.

SIRMGALVIS. (*Funkcionāram*) Visa zinātne balstās uz pieņēmumiem un teorijām.

FUNKCIONĀRS. Nu un?

DZEJNIEKS. Taisnība Einšteinam, kad viņš teica, ka tikai divas lietas ir bezgalīgas: visums un muļķība. Un vēl viņš piebilda: ja par pirmo viņš neesot tik drošs, tad par otro gan.

PLATONS. Laiku nav iespējams iedalīt pirms un pēc mūsu ēras.

SIRMGALVIS. Jo, kā Platons teicis, patiesība izriet no viena veseluma.

PLATONS. Cilvēkam ir jābūt apveltītam ar skaidru prātu par laiku, likteni, varu, sabiedrību un valsti...

FUNKCIONĀRS. (*Mēģina atbrīvoties no domām kā no mušām*) Tā ir tikai tīra teorija...

Students ir sašutis par Funkcionāra vārdiem un kā bulta iešaujas krūmos. Pēc kāda brītiņa viņš atgriežas, turot rokā zaļu lapu, uz kuras var redzēt lielu, baltu tārpu.

STUDENTS. (*Dodas pie Funkcionāra*) Vai Funkcionāra kungs nevēlas panaškoties ar studenta vakariņām? (*Rādot uz lielo, trekno, baltu tārpu, kas snauž uz zaļās lapas, turpina*) Tas ir ļoti vērtīgs, liels, trekns un garšīgs... Pie tam daudzi zinātnieki apgalvo, ka pēc vispasaules plūdiem tieši to mēs ieviesīsim savā ēdienkartē... Nu... ko saki... (*Funkcionārs saviebjas. Viņam kļūst slikti un viņš iesteidzas krūmos, no kuriem nupat bija iznācis students*)

Priekšskars

VI AINA

Brīdi vēlāk

STUDENTS. (*Platonam*) Sakiet, ko jūs domājat par mūsdienu filozofiju?

PLATONS. Tā sirgst ar to pašu slimību kā visi jūsu priekšstati šai sadrumstalotajā pasaulē. Tā izvairās runāt par globālām problēmām, ieslīgst šaurā tematikā un cenšas izskaidrot vienus un tos pašus jautājumus ārkārtīgi specifiskā un sarežģītā valodā.

DZEJNIEKS. Pilnīgi nebaudāmā.

STUDENTS. Un kuru neviens no studentiem nesaprot.

PLATONS. Jo, cik noprotu, tas notiek tad, kad starp laikiem nav sakara... Kad ir pārtraukta laiku kopsakarība.

SIRMGALVIS. Saki, Platon, vai tavā laikā valdnieki ieklausījās tajā, ko runāja filozofi?

PLATONS. Protams. Valdnieki mūsu laikā pat lepojās ar to, ja pie viņiem ciemojās filozofi, mākslinieki un dzejnieki. Viņi sacentās savā starpā, kurš spēs pieminēt to vai citu filozofu savā pilī.

SIRMGALVIS. Tev taisnība. Ja mēs atskatāmies vēsturē, tad valdnieki vienmēr centās paturēt savā tuvumā kādu gudru vai talantīgu cilvēku, kurš spētu atklāt viņiem patiesību. Vecais Dionīss, piemēram, savā laikā ir pieminājis pie sevis gandrīz visus Atēnu filozofus.

PLATONS. (*Smaida*) Gandrīz, jo viņš tiecās būt gudrāks nekā viņa padotie.

FUNKCIONĀRS. (*Pārsteigts*) Jūs gribat teikt, ka jūsu laikā gudrība bija ejoša manta?

SIRMGALVIS. Tai vajadzētu būt ejošai mantai ikvienos laikos, visviens, vai šie cilvēki, no kuriem valdnieki smeltos patiesību, būtu filozofi, astrologi, āksti, dzejnieki vai mākslinieki.

PLATONS. Ja reiz mēs par to runājam, tad gandrīz vai pie katra valdnieka bija kāds cilvēks, kura uzdevums bija teikt patiesību.

SIRMGALVIS. Vai jūs joprojām domājat, ka filozofs var būt labs valdnieks?

PLATONS. Šodien būt tikai valdniekam vai tikai filozofam ir daudz par maz... Jūsu pasaule ir tik sadrumstalota, ka grūti pateikt, kas jūs varētu saistīt.

MŪKS. Kopīgi?... Viena liela, liela lūgšana....

PLATONS. Kad ir kopīgs pamats zem kājām, tad var radīt labu sabiedrību un valsts struktūras. Un, ja ir laba sabiedrība un valsts struktūras, tad arī var rasties labs valdnieks.

DZEJNIEKS. Tu gribi teikt, ka labas valsts struktūras nosaka labu valsts pārvaldi un valdniekus?..

PLATONS. Tie ir cieši saistīti. Un kas tieši jūs visvairāk mulsina?

DZEJNIEKS. Mani mulsina, piemēram, ka neviens šai valstī nejūtas drošs.

STUDENTS. Un vajadzīgs...

SIRMGALVIS. Haoss, kas valda cilvēku prātos... Vecā paaudze ir apjukusi...

DZEJNIEKS. Jaunā ir kā vilnis, kas atbrāžas no okeāna un sagrauj savā ceļā itin visu...

MARIJA. Pasaule, tā vien šķiet, pašlaik apžilbusi no krāšņām ugunīm... Bet visvairāk mani tomēr satrauc mūsu bērnu nākotne. Ak, jaunā paaudze nemaz nenojauš, kādas lamatas to vēl sagaida tuvākajā nākotnē!

FUNKCIONĀRS. (*Atgriežoties no krūmiem, iečukst studentam ausī*) Nekas, mīlīt, tu man vēl dabūsi trūkties...

Tajā brīdī uz terases parādās Jaunieta, bijusī studente, kas piepelnās, organizējot dažādus pasākumus. Viņai rokās Premjera mobilais telefons.

JAUNIETE. (*Sniedzot Premjeram aparātu*) Nevarēju atteikt, viņi saka, ka gribot jums nodot ļoti svarīgu ziņu...

PREMJERS. (*Saviebjas*) Lai panāktu savu, viņi vienmēr tā saka. Allo! (*Dodas uz blakus telpu, lai varētu mierīgi parunāt*)

STUDENTS. (*Funkcionāram*) Atkal kaut kas ir noticis?..

FUNKCIONĀRS. (*Studentam*) Nekas nav noticis. Viss ir pilnīgā kārtībā.

MŪKS. Dievs dos, un viss būs labi....Tikai vajag gaidīt...

STUDENTS. (*Liekas, šie vārdi ir tik bieži dzirdēti, ka viņam tie jau sen ir apnikuši, tāpēc viņš runā, it kā tos atspēkojot*) Atkal gaidīt?.. Visas paaudzes ir gaidījušas... Mani senči gaidīja... Gaidām arī mēs... Man ir apnicis... Cik ilgi var gaidīt?....

SIRMGALVIS. Un ko tu gribi darīt?... Atkal taisīt revolūciju?

STUDENTS. Kaut vai...

MARIJA. Un ko tu darīsi pēc tam?..

STUDENTS. Kā ko darīšu pēc tam?

SIRMGALVIS. Tik tiešam, ko tu darīsi pēc tam?

STUDENTS. Baudīšu dzīvi...

SIRMGALVIS. Nebaudīsi gan. Visi zina, kā taisīt revolūciju, bet neviens nezina, ko ar to darīt pēc tam...

DZEJNIEKS. Tik tiešām...

PLATONS. Kā parasti, pēc tam pie varas nāk vēl lielāki nelieši un tirāni...

SIRMGALVIS. (Māj ar galvu.) Vēsture sniedz tam neskaitāmi daudz pierādījumu... (*Platonam*) Saki... vai Atēnas zaudēja demokrātiju tikai tāpēc, ka cilvēki nezināja, ko ar to darīt...

PLATONS. Tiesa gan. Lai zinātu, ko iesākt ar demokrātiju, ir vajadzīgs Trešais prāts.

SIRMGALVIS. Tu gribi teikt, ka, lai kaut ko izdarītu, ir nepieciešama pavisam cita domāšana?

PLATONS. Pavisam cita dzīve un pasaule... Tikai tad jūs spēsit dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi.

FUNKCIONĀRS. (*Priecīgs*) Protams, pavisam citā pasaulē nekā jūsējā!

PLATONS. Es gribēju teikt, ka atēnieši zaudēja stingru pamatu zem kājām tajā brīdī, kad sāka nošķirt tagadni no pagātnes un nākotnes. Šāds laika dalījums dzīvē nepastāv. Tas pastāv tikai gramatikā un tikai tāpēc, lai rakstiski sakārtotu domu.

SIRMGALVIS. Gribi teikt, ka...?

PLATONS. Ka laiks ir nedalāms. Tā ir nedalāma trīsvienība...

MŪKS. (*Kļūstot priecīgāks*) Tā taču ir Svētā Trīsvienība!

PLATONS. (Pamānot ar galvu.) Laiks ir nedalāms un vienots... Tāpat kā vienota var būt tikai ģimene, kura sastāv no Lielās Mātes, Lielā Tēva un viņu bērniem.

MŪKS. Tā taču ir Svētā Ģimene!. Tēvs, Dēls un Marija....

PLATONS. Mēs visi esam šīs Lielās Ģimenes locekļi, kurus saista laiku kopība. Sen zināma patiesība: „Veido savu nākotni, balstoties uz pirmsākumiem”...

STUDENTS. Un, dzīvojot šai nedalītajā laikā, ir vajadzīgs tikai...

PLATONS. Tikai viens prāts, kas nosaka visu, kas bija, kas būs un kas jādara tagad, lai cilvēka dzīvē būtu drošs pamats zem kājām....

STUDENTS. Bet, ja cilvēks daļa laiku trijās daļās - pagātnē, tagadnē un nākotnē, vai tad tas nozīmē, ka viņam vajag uzreiz trīs prātus?

PLATONS. Tā izskatās, jo jūs neesat nodrošinājuši savu dzīvi ar laiku nepārtrauktību, gluži otrādi, jūs esat sagrāvuši pašus tās pamatus. Un tāpēc viens prāts nodarbojas ar pagātni, otrs ar tagadni, bet trešais tikai ar nākotni.

STUDENTS. Bet ja ir tikai viens laiks?

PLATONS. Tad tas saucas par kosmisko laiku vai par Veselā saprāta laiku.

SIRMGALVIS. Un nedalītais laiks spēj pateikt mums priekšā, kas jādara?

PLATONS. Tikai tad, ja laiks ir nedalāms. Bet, ja tas ir sadalīts trijās daļās, tad jums vajag arī trešo prātu, kas pateiktu jums priekšā, kas jādara pēc tam...

STUDENTS. (*Pavisam pārsteigts*) Vai jūsu laikā bija savādāk?

PLATONS. Mūsu laiks bija nedalāms. Katrai lietai bija sākums, vidus un beigas.

SIRMGALVIS. Beigas kam?

PLATONS. Laika posmam, kuru jūs saucat par pasaules beigām. Tas, ko jūs dēvējat par apokalipsi, nav gluži pasaules beigas, jo laikā beigas vienmēr ir jauns sākums.

SIRMGALVIS. (*Jokojot*) Tad jau ar mums viss kārtībā, jo mūsdienās vienai apokalipsei seko cita! (*Nopietni*) Tu gribi teikt, ka, ja laiks ir nedalāms, tad pietiek ar vienu prātu, bet, ja laiks ir dalāms, tad katram laika sprīdim vajag savu prātu?

STUDENTS. Tas taču ir pilnīgs absurds!..

PLATONS. Nebūt nē... Jūs sadalījāt laiku tik sīkās daļiņās, un nu jūs redzat, kas ir iznācis -jūs dzīvojat bezgala sadrumstalotā pasaulē. Ja nedalītais laiks visu apvieno, tad sadalītais laiks savukārt visu vēl vairāk sadrumstalo.

DZEJNIEKS. Tas man atsauc atmiņā Antuāna de Sant – Ekziperī vārdus, ka mūsu laiks atgādina vecu pulksteni, no kura izņemtas visas detaļas, tā kā neviens meistars vairs to nespēj salikt kopā.

PLATONS. Ļoti precīzs raksturojums.

DZEJNIEKS. Saki, Platon, kas bija tas, kas uzturēja sakaru starp laikiem un kalpoja par laika vienotības pamatu?

PLATONS. Gudrība vienmēr ir tas līdzeklis, kas uztur kopsakaru starp laikiem un kalpo par laika vienotības pamatu.

SIRMGALVIS. Ar to nodarbojas filozofija.

PLATONS. Tas, ko jūs saucat par filozofiju, mūsu laikā saucās par kosmogoniju, no kuras cilvēki smēlās zināšanas un gudrību. Vai pašlaik filozofija spēj uzturēt kopsakaru starp laikiem un kalpo par laiku vienotības pamatu?

SIRMGALVIS. (*Klusē*)

PLATONS. Noteikti nē, ja reiz tā ir tik saskaldīta. Saskaldīta gudrība nespēj radīt dzīvei nepieciešamo enerģiju.

SIRMGALVIS. Par dzīves enerģiju kalpo vienīgi nesaskaldītais laiks...

PLATONS. Vienīgi tas spēj uzturēt kopsakaru starp cilvēkiem, pagātni, tagadni un nākotni.

FUNKCIONĀRS. Laiks dalās pagātnē, tagadnē un nākotnē, un viss - ko tur daudz teoretizēt?!..

STUDENTS. Nav dūšas pateikt Platonam, lai viņš izbeidz muldēt, ko?..

PLATONS. (*Funkcionāram*) Kā jums šķiet, kurš no mums abiem ir dzīvojis pagātnē?

FUNKCIONĀRS. Protams, ka tu, Platon...

PLATONS. Es?.. (*Pasmīn*) Es dzīvoju pagātnē? Vai tu vari dzīvot laikā pirms tavas piedzimšanas? Pagātne ir pirms mūsu piedzimšanas, nākotne - pēc mūsu aiziešanas. Bet mēs visi dzīvojam vienīgi tagadnē.

SIRMGALVIS. Spriežot pēc tevis teiktā, iznāk, ka visa vēsture ir nemitīgas tagadnes virkne?

PLATONS. Pagātne ir sākums, un nākotne ir tikai tās turpinājums. Bet cilvēks dzīvo vienmēr tagadnē. Un, kad jūs runājat par manu laiku, jūs runājat par manu tagadni. Tāpat tad, kad es runāju par nākotni, es runāju par jūsu tagadni. Katrs no mums dzīvo vienīgi savā laikā, savā tagadnē, nevis savā pagātnē. Un, ja reiz jūs mani vēl lasāt un meklējat manos tekstos atbildes uz tiem pašiem jautājumiem, tas nozīmē, ka laiks nemaz nevirzās uz priekšu.

FUNKCIONĀRS. Pārāk sarežģīti.

PLATONS. Nebūt nē. Jo vēsturē pastāv vesela virkne tagadņu, kuras es saucu par Sauli ar zelta ķēdīti... Pītagors tās sauca par Zelta ribu vai Zelta trijstūri, citi par mūžīgo tagadni...

SIRMGALVIS. (*Pārsteigts*) Un tie visi ir nedalāmā laika simboli?

PLATONS. Jā, tā tas ir! Jo, kā es jau teicu, pastāv vienīgais laiks – mūžīgā tagadne, kas sākās senenos laikos un turpinās vēl šobaltdien...

STUDENTS. (*It kā atklādams jaunu patiesību*) Tad tāpēc pastāv teiciens: „Steidzies nodzīvot šo mirkli, kas paiet tev garām...”.

PLATONS. Tas ir maldīgs priekšstats par laiku, jo šis teiciens pareizi skan šādi: „Steidzies nodzīvot šo mūžīgās tagadnes mirkli, kas paiet tev garām...”

FUNKCIONĀRS. No kādas tur vēl mūžības?..

PLATONS. No tās pasaules, kas bija vēl pirms mums un jums...

STUDENTS. (*Pārsteigts*) Bet mums lekcijās māca, ka senenos laikos nekā nav bijis... Atskaitot dinozaurus un mežonjus, kas cēlušies no pērtiķiem...

PLATONS. Iesākumā bija visums, kas pārtapa vārdā.

MŪKS. (*Priecīgs*) „Iesākumā bija Vārds, un Vārds bija Dievs...”

PLATONS. (*Piekrītoši pamājojot ar galvu, turpina*). Kad visums pārtapa vārdā, tas ierakstījās cilvēka prātos ar visiem saviem likumiem un nosacījumiem.

SIRMGALVIS. Un kas mums ir jādara?...

PLATONS. Pēc ilgām pārdomām es nonācu pie secinājuma - ja vēlaties atgūt drošu pamatu zem savām kājām, jums ir jāatgriežas pie pirmsākumiem.

SIRMGALVIS. Pie nedalāmā laika... Vai tas ir iespējams?

PLATONS. Ne tikai iespējams, bet tas ir pat ļoti nepieciešams.

SIRMGALVIS. Vai šais pirmsākumos jūs esat smēlušies savas zināšanas par dzīvi?

FUNKCIONĀRS. Vai tajā laikā notika kaut kas tāds, ko mēs varētu šodien nezināt!?!...

PLATONS. Pirmkārt, tur jūs varat smelties nepieciešamo informāciju par laiku kopsakarību, kas ļaus jums saprast, kas notiek šodien un kas notiks rīt.

SIRMGALVIS. Tur jūs iegūsiet visu nepieciešamo informāciju.

FUNKCIONĀRS. Vai nevarat pateikt konkrētāk, par kādu informāciju ir runa?

PLATONS. Protams, ka varu. Piemēram, kāpēc cilvēces attīstības gaitā visi priekšstati pamazām ir pārveidojušies un izmainījušies tiktāl, ka pašlaik tie šķiet apvērsti ar kājām gaisā.

DZEJNIEKS. Vai tieši šie priekšstati par dzīvi nosaka atsevišķa indivīda un kolektīva likteni?

PLATONS. Jā, jo atsevišķa indivīda un kolektīva liktenis ir nedalāms. Visuma likumi nosaka kolektīva likteni, no kura savukārt izriet katra cilvēka individuālais liktenis. Tas arī nosaka to, kas jums ir jādara.

MŪKS. Visuma likums ir vara, griba un gudrība... Pastāv Tēva, Dēla un dievmātes Marijas likums...

PLATONS. Ja reiz mums ir dāvāta tik skaista pasaule, tad tikai tāpēc, lai mēs tajā dzīvotu, nevis izdzīvotu... Izbaudītu gan ķermeņa, gan arī sava prāta un gara augļus...

DZEJNIEKS. Un, protams, lai dzīve mums būtu drošs pamats zem kājām...

STUDENTS. Bet mūsu speciālisti apgalvo, ka mūsu zeme nav nemaz tik drošs pamats zem kājām...

DZEJNIEKS. Ja nav droša pamata cilvēka prātā, tad nav arī droša pamata dzīvē.

PLATONS. Tam nevar nepiekrīst.

DZEJNIEKS. Pasaule mums ir dota, lai mēs dzīvotu pēc visuma likumiem, nevis izdzīvotu pēc kāda ierēdņa iegribām.

PLATONS. Bez visuma likumiem nav iespējams nedz dzīvot, nedz arī valdīt. Dzīvot ārpus visuma likumiem nozīmē dzīvot nepareizi. Visuma likumi apveltī cilvēku ar zināšanām par visu.

SIRMGALVIS. Tu gribi teikt, ka tieši no turienes nāk visas mūsu zināšanas par cilvēces un civilizācijas vērtībām?

PLATONS. Tās ir izcilas zināšanas par dzīvi. Cilvēks nespēj būt izcils, nezinot šos dzīves likumus.

SIRMGALVIS. Gan katrs atsevišķi, gan visi kopā.

PLATONS. (*Mājot ar galvu*) Individīda liktenis izriet no visiem cilvēkiem kopīgā likteņa.

STUDENTS. Un kas mums ir jādara, lai mēs ātrāk izkļūtu no šīs bedres?

MARIJA. Kurš mums pateiks, kā mums jādzīvo tālāk?

MŪKS. Svēta Marija būs tā, kas mums pateiks, kā mums jādzīvo tālāk!

PLATONS. Tiesa, mīti apgalvo, ka šo pasauli ir radījis Lielais Tēvs un Lielā Māte. Viņi ir radījuši šo skaisto pasauli un uzdāvinājuši to cilvēkiem, lai cilvēki izbaudītu šīs pasaules augļus un ievērotu tās likumus. Bet diemžēl, šos likumus nepārzinot, cilvēks pēc sava prāta un priekšstatiem veido pats savus likumus, kas pilnīgi neatbilst pasaules sākotnējiem likumiem. (*Uzmetot acis Premjeram, kurš tikko kā ienācis, un Funkcionāram, piebilst*). Ja tik daudziem cilvēkiem klājas slikti, tad arī valdniekiem nevar iet labāk...

FUNKCIONĀRS. Ar mums viss ir pilnīgā kārtībā. Vienīgi kaut kas nav kārtībā ar mūsu sabiedrību (*Pamet skatienu uz Studenta pusi*).

STUDENTS. (*Izliekas, ka nav sapratis šo Funkcionāra mājienu, un vērsas pie Platona ar negaidītu jautājumu*) Platon, kam savulaik ticējāt jūs?

PLATONS. Mēs ticējām Liktenim un Delfu orākulam.

STUDENTS. Ko jums nozīmēja Orākuls?

PLATONS. Visu. Lēģenda vēsta, ka Apollons, mākslu un deviņu mūzu izgādnieks, ieradās Zemes mātes Gejas templī un nokāva čūsku, kas apsargāja ieeju tajā, un šā tempļa drupu vietā uzcēla jaunu templi, ko Apollonam par godu nosauca viņa vārdā. Šis templis simbolizē visuma centru – Zemes mātes varas pāreju mākslu dieva Apollona rīcībā. Tā Apollons iedibināja Delfu orākulu un kļuva par mūzu aizgādnieku – par to, kurš zina patiesību par nākotni. Bet tā kā katru cilvēku valdzina nezināmais, dzīves noslēpumi un mistērijas, tad pie Apollona izzināt patiesību nāca gan sirmgalvji, gan jaunekļi. Apollona svētnīca, kurā mitinājās deviņas mūzas, kļuva par dzejnieku, mūziķu, praviešu un valdnieku svētvietu, uz kurieni gan no Helladas, gan arī visām pasaules malām nāca cilvēki izzināt nākotnes noslēpumus.

MŪKS. Cilvēki jūsu laikā daudz labāk apzinājās savas dzīves garīgo pusi.

PLATONS. Apollona mūzām mūslaikos piemita mistisks radišanas raksturs, ar kura palīdzību prāts spēja atsvabināties no kļūdām un maldiem, un tas ļāva cilvēkam kļūt krietnākam, līdzsvarotākam un gudrākam. Tāpēc pašus svarīgākos mūsu dzīves notikumus pavadīja mistērijas, ar kuru palīdzību mēs spējām iniciēties zināšanu

noslēpumos, kuras bija pieejamas vienīgi, ņemot talkā Apollona deviņas mūzas. Visi cilvēki zināja, ka ar deviņu mūzu rīcībā esošajiem līdzekļiem iespējams noskaidrot patiesību un panākt šajā pasaulē saskaņu. Šīs deviņas mūzas, citādi sakot, ir gluži kā zelta atslēdziņa, ar kuras palīdzību iespējams noskaidrot evolūcijas un civilizācijas laiku.

MARIJA. Tā, it kā tu runātu par nošu atslēgu, ar kuru atšifrēt mūslaiku notis...

PLATONS. Tā ir vienas pašas mūzikas dieves atslēga, kamēr deviņu mūzu zelta atslēga kalpo cilvēka būtības un esības noskaidrošanai, jo pie ieejas Delfu orakulā ar zelta burtiem bija rakstīts: „Tu esi”. Un blakus šim uzrakstam bija cits uzraksts: „Cilvēk, pazīsti pats sevi”.

FUNKCIONĀRS. Ja jau tur bija rakstīts „Tu esi” un „Pazīsti pats sevi”, vai tad tu, Platon, neesi nonācis pretrunā pats ar sevi?

PLATONS. Nekādā gadījumā, jo tās ir tikai maģiskas formulas, kas attiecas uz deviņām mūzām, un tās kā šifra atslēgas kalpo gan katram atsevišķam cilvēkam, gan visiem kopā...

SIRMGALVIS. (*Pārsteigts*) Tu gribi teikt, ka mums ir maldīgs priekšstats par šo pasauli un pašiem par sevi?

PLATONS. Pilnīgi... Jūs palaidāt garām to mirkli, kad visums tika pārlikts vārdā... Saule taču spīd vienmēr, kamēr pastāv zeme un debesis... bet tā kļuva par laiku un telpu tikai tad, kad visums pārtapa vārdā... Tāpēc jums ir jāatgriežas pirmsākumos, kuros norisinājās pasaules radīšana vārdā.

FUNKCIONĀRS. Un ko tas mums dos?

PLATONS. Taisnību, kas atbrīvos cilvēka prātu no tā, kas viņam traucē dzīvot.

MŪKS. Arī Jēzus Kristus teica. „Izziniet patiesību un jūs būsit brīvi!..”

Pēkšņi nogrand sprādziens. Pasākuma organizatore, domājot, ka tādējādi sagādās visiem patīkamu pārsteigumu, nebrīdinot par to ne Premjeru, ne Funkcionāru, ne viņa miesassargus, sarīkojusi ezermalā uguļošanu. Tieši tas pašlaik izraisījis lielu jucekli starp tiem, kas atrodas kafejnīcā uz terases.

MIESASSARGI. (*Abi miesassargi metas virsū saviem priekšniekiem, un, aizsedzot tos ar saviem augumiem, kliež*) Gulties!... Visiem gulties!... Teroristi!.. (*Pēc brīža, miesassargi attopas, pieceļas kājās, palīdz piecelties arī saviem priekšniekiem*) Ā...a...a... tie nav vis teroristi. Tūlīt noskaidrosim, kas te īsti notiek. Kāpēc neviens mūs nav brīdinājis...

Miesassargi aiziet. Premjers un Funkcionārs vēl joprojām nespēj atbrīvoties no pārsteiguma radītā efekta.

PREMJERS. (*Platonam*) Piedodiet, nezināju, ka mums un jums par godu tikusi sagatavota tāda uguļošana...

Visi izsteidzas ezera krastā. Ezera otrā pusē gaisā paceļas uguņošanas raķešu spieti. Visi aizgrābti noskatās tajos.

Priekšskars

VII AINA

Dodiet patvērumu mīlestībai

Platons sēž viesnīcas istabā pie galda un kaut ko raksta. Pie durvīm kāds klauvē. Platons pieceļas un atver durvis. Istabā ienāk Jaunieta.

JAUNIETE. Ko tu dari?

PLATONS. Neko sevišķu, rakstu. Ko tu šeit meklē?

JAUNIETE. Negribu pa nakti palikt viena. Arī tev neklātos būt vienam.

PLATONS. *(Pārsteigts un samulsis)* Esmu dzirdējis, ka cilvēki mūsdienās ātri saiet kopā. Bet, ka tas notiek tik ātri, to es netiku gaidījis... Esmu pārsteigts un nesagatavots....

JAUNIETE. Man patiktos ar tevi pavadīt šo nakti.

PLATONS. Tu zini, ka cilvēks nevar dzīvot tikai ar izklaidēm un baudām.

JAUNIETE. *(Luncinādamās ap Platonu)* Bet es varu... tikai šonakt...

PLATONS. Ja tu vari, tad ej citur! Šonakt es gribu būt viens.

JAUNIETE. Esi tik labs un nedzen prom sievieti, kas meklē patvērumu...

PLATONS. Ja tu meklē patvērumu, tad paliec, bet man ir tikai viena gulta.

JAUNIETE. Vienas gultas pietiks mums abiem.

PLATONS. Ja tu meklē patvērumu, tad gulēsim kopā, bet, ja tu meklē piedzīvojumus, tad ej projām.

JAUNIETE. Kas tur slikts, ja es meklēju gan mīlestību, gan patvērumu? Un vai tad mīlestība nav piedzīvojums?

PLATONS. Dabūsi to pašu, bet kaut kur citur...

JAUNIETE. *(Iekāpjot gultā)* Gulta ir vienīgā vieta, kur es patiešām jūtos labi un no kurienes mani neviens nevar padzīt. *(Uzmet maigu skatienu Platonam)* Nāc!.. Nāc man blakus! *(Noglāsta ar plaukstu gultas virsmu, norādot uz vietu sev blakus)*

PLATONS. Kāpēc?

JAUNIETE. Nāc! Es tev parādīšu, kāpēc vīrietim un sievietei ir jābūt kopā.

PLATONS. Un ko tu man vēlies iemācīt?

JAUNIETE. Kā dievi mīlējas!

PLATONS. No kurienes tu zini, kā dievi mīlējas?

JAUNIETE. Par to rakstīts visās grāmatās... Nu, nāc!... No kā tu baidies, mans draugs?

PLATONS. Es nebaidos... Es vienkārši protu apvaldīt savus instinktus...

JAUNIETE. Aizmirsti par instinktiem. Šī būs jauka nakts, kura mums nesīs tikai mīlestību un baudu.

PLATONS. Tam nav nekā kopīga ar mīlestību.

JAUNIETE. Kā nav? Mīlestība ir bez aizspriedumiem, noteikumiem un robežām... (*Vilinoši, maigi*) Nu nāc, Plato... Nāc man blakus...

Platons automātiski pieceļas kājās un pienāk pie gultas.

JAUNIETE. (*Nem viņa roku un liek pieskarties savai sejai, pierij, lūpām, klusi čukstot*) Vai jūti, cik karsta un maiga ir mana āda, sejas, lūpas... Es visa degu... Tu to jūti, Platon, kā es degu tavos pieskārienos... zilās liesmās, kas no tevis izstaro. No tava ķermeņa, no tavas sirds, no tava prāta...

PLATONS. Visdrīzāk no mana neprāta...

JAUNIETE. Mīlēsimies bez prāta... Tikai tu un es, un neviena, neviena paša, tikai mēs visā pasaulē... tu un es.

PLATONS (*Kļūstot arvien maigāks un maigāks, pakļaujas sievietes kustībām*) Nē... nē...nē... Ak!...Ārprāts... Jā...jā...jā... (*Platons apguļas blakus Jaunietei, viņi apkampjas un skūpstās*).

Priekšskars

VIII AINA

Zināt daudz nenozīmē zināt to, kas ir nepieciešams

Tā pati viesnīcas istaba, gultā guļ Platons, bet blakus viņam Jaunieta. Jaunieta pamostas pirmā, ilgi skatās uz blakus guļošo Platonu, kamēr tas pamostas.

JAUNIETE. Zini, Platon, es pēkšņi sapratu, kāpēc atnācu pie tevis. Es gribu bērnu!

PLATONS. Un kas viņam mācīs dzīvot?

JAUNIETE. Tev šķiet, ka dzemdēt ir mazāk svarīgi, nekā pēc tam bērnam iemācīt dzīvot?

PLATONS. Ja neiemācīsi bērnam, kā dzīvot, tad kāda jēga gan viņu dzemdēt?

JAUNIETE. Ja nedzemdēsi, tad nebūs, ko mācīt. Paklau, ko jūs esat mācījuši saviem bērniem, jo es neko nesaprotu no jūsu mācībām?

PLATONS. Visādas gudrības, kuras daži dēvē par pārgudrībām.

JAUNIETE. Man patīk gudrības un gudri vīrieši... Kaut daudz no tā es vis nesaprotu...

PLATONS. Kāpēc tad tev patīk?

JAUNIETE. Tāpēc, ka jūsu mācībās slēpjas kaut kas tāds, ko nav iespējams līdz galam izskaidrot...

PLATONS. Hm...Tev gan ir interesants priekšstats par gudrību.

JAUNIETE. Mums fakultātē māca tik daudz gudru lietu, ka es ar savu prātu visu nespēju aptvert...

PLATONS. Bet varbūt nemaz nevajag aptvert visu? Tikai galveno un nepieciešamo.

JAUNIETE. Varbūt, bet kas tā ir par gudrību, kas nepaliek prātā...

PLATONS. Zināt daudz vēl nenozīmē zināt to, kas ir nepieciešams.

JAUNIETE. Tā izklausās daudz labāk, kaut gan es neko nesaprotu.

PLATONS. Varbūt ne visu vajag saprast, jo daudz ko var nojaust intuitīvi.

JAUNIETE. Varbūt...

JAUNIETE. (*Mainot pēkšņi tēmu*) Saki, vai tu mani uzskati par skaistu?

PLATONS. Tu esi ļoti skaista...

JAUNIETE. Un gudra arī?

PLATONS. Arī, var pat iemīlēties.

Uzaust rīta gaisma. Jauniete izlec no gultas un ātri apģērbjas. Platons atrodas gultā un klusi skatās, kā Jauniete ģērbjas. Jauniete pienāk pie gultas un noskūpst Platonu uz lūpām un aiziet.

JAUNIETE. (*Stāvēt uz sliekšņa*) Nu man jāiet. Nakts beidzās un patvērumš arī. Esi laimīgs...

Priekšskars

IX AINA

Muļki, toties daudz

Darbība norisinās Premjera kabineta priekšstelpā. Tajā atrodas Jauniete un Funkcionārs.

FUNKCIONĀRS. Saki, ko jaunu tu uzzināji?

JAUNIETE. Par ko?

FUNKCIONĀRS. Protams, ka par Platonu, par ko gan citu?!...

JAUNIETE. Ka viņš prot mīlēt.

FUNKCIONĀRS. Mani vairāk interesē tas, par ko jūs ar viņu runājat.

JAUNIETE. Par mīlestību.

FUNKCIONĀRS. Un ko vēl?

JAUNIETE. (*Jūsmīgi*) Un vēl par mīlestību!

FUNKCIONĀRS. Un tālāk?...

JAUNIETE. Tālāk... mēs mīlējāties...

FUNKCIONĀRS. Neizved mani no pacietības. Nevienu vārdu nav pieminējis?

JAUNIETE. Kā nu nē, piemēram vārdu Sokrāts!

FUNKCIONĀRS. Bet Sokrāts jau sen ir miris!

JAUNIETE. Platons teica, ka Sokrāts paliks uz mūžīgiem laikiem kopā ar mums.

FUNKCIONĀRS. Un ko vēl viņš teica?

JAUNIETE. Ka šodien ir daudz vairāk vergu un iztapoņu kā viņa laikā un mūsu sabiedrībā valda vēl lielāka verdzība, nekā tā ir bijusi agrāk...

FUNKCIONĀRS. Un ko vēl viņš teica, tavs mīļais Platons?

JAUNIETE. Ka viņš manī var iemīlēties...

FUNKCIONĀRS. (*Pārsteigts*) Un vairāk neko?

JAUNIETE. Vairāk neko... Bet ko tu īsti gribi zināt?..

FUNKCIONĀRS. Vai viņš rakstīja vai nerakstīja?

JAUNIETE. Kad ienācu istabā, Platons sēdēja pie galda un kaut ko rakstīja.

FUNKCIONĀRS. Un ko viņš rakstīja?

JAUNIETE. Ja gribi zināt, ko Platons rakstīja, tad ieskaties Internetā!

FUNKCIONĀRS. Mums nav laika lasīt visas Platona muļķības! Darba līdz kaklam. Pasaki, ko viņš rakstīja!

JAUNIETE. Viņš zīmēja kaut kādas zvaigznītes, sauli, vēl kaut kādas figūras un daudz ko citu.

FUNKCIONĀRS. (*Atviegloti*) Tad jau viņš nerakstīja nekādu manifestu vai partijas programmu!

Pa durvīm pabāž galvu laukā Premjers.

PREMJERS. (*Atvieglots*) Paldies Dievam. (*Jaunietei*) Vari iet.

JAUNIETE *aiziet.*

Funkcionārs nospiež sakaraparāta pogu un kabinetā ienāk drošības policijas slepenais aģents.

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Paldies Dievam, ka Platons nesacerēja jaunas partijas programmu vai manifestu! Pavēli izraidīt viņu no mūsu valsts. Ja kāds ko jautās, saki, ka šis cilvēks ir nojūdzies, izliekas par sengrieķu filozofu Platonu un gvelž visvisādas muļķības. Bez programmas viņš ir nekas, nevienam nevajadzīgs.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Tiks izdarīts. Ko, ko...bet šādus scenārijus mēs pieprotam!...

PREMJERS. (*Jautā abiem funkcionāriem*) Nu, kas jauns?

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Uzzināju, ka Platons nav uzrakstījis nedz jaunu manifestu, nedz jaunu partijas programmu.

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Tik vien kā tās blēņas par ideālu valsti...

PREMJERS. Ar ko tikai nenākas saskarties, esot pie varas...

OTRAIS FUNKCIONĀRS. Patiešām...

PREMJERS. (*pirmajam funkcionāram*) Sēdies un tūlīt uzraksti pavēli, lai nākamā gada budžetā tiek pielikti daži lati algām, pensijām un pabalstiem.

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. (*Neizpratnē*) Šiem muļķiem palielināt algu, pensijas un pabalstus?

PREMJERS. (*Smīn*) Muļķiem? Jā!... Bet toties viņu ir tik daudz!... Neaizmirsti, ka drīz būs vēlēšanas un mums arī nākamgad tajās jāuzvar...

PIRMAIS FUNKCIONĀRS. Tā arī rakstīsim: „Muļķi, toties daudz?”...

PREMJERS. Nē, to tu uzraksti sev uz pieres, lai tev tas nekad nepiemirstos!

Priekšskats

X AINA

Sabiedrība, kurai pastāvīgi tiek melots, degradējas un iet bojā

Saulriets. Jūras krasts. Netālu no piestātnes redzams kuģis, kas gatavojas doties ceļā. Netālu no kuģa krastmalā sēž Platons un Dzejnieks. Nedaudz atstatus stāv premjera miesassargi, kas cieši viņus novēro no malas.

PLATONS. Paldies, ka atnācāt atvadīties.

DZEJNIEKS. Varbūt vēlies mums kaut ko pateikt uz atvadām?

PLATONS. Esmu tik daudz runājis, ka tagad vēlos vienīgi klusēt....

DZEJNIEKS. Un tomēr, pirms tu aizbrauc, pasaki man, kas tev šķiet šai pasaulē visbīstamākais?...

PLATONS. Meli! Tie sagrauj itin visu. Tie pieļauj to, ka ar cilvēka prātu var manipulēt... Tie sagrauj valsti un sabiedrību, liek tai degradēties un visbeidzot iet bojā.

DZEJNIEKS. Kas stāv pāri visam?

MŪKS. Dievs...

PLATONS. (*Klusi*) Dzīves patiesība.

DZEJNIEKS. Tā ir augstāka par cilvēka gribu?

PLATONS. Tā ir visuma avots un likums. Tā ir dzīves enerģija. Mūsu laikā to sauca par visuma alfabētu un šifru.... Tā ir kā visuma alfabēts, kura šifra atslēga ir paslēpta laiku pirmsākumos, kad visums pārtapa vārdā. (*Platons sniedz Dzejniekam papīra rullīti*) Uzmanīgāk palasiet senos avotus... Tur viss jau ir pateikts.

DZEJNIEKS. (*Paņem rullīti un, uzmanīgi to atvērdams, tajā domīgi ieskatās*) Saule ar zelta ķēdīti... Pasaules koks... Krusts, trijstūris... Ko tas viss nozīmē, Platon?

PLATONS. Tas ir visuma alfabēts, ar kura palīdzību cilvēki var izlasīt visu, kas notika, kas notiek, kas notiks un kas jādara. Tas pastāvēja vēl pirms mums, un mūsu laikā to sauca par „Tetras, alfas, betas un omegas” šifru....

DZEJNIEKS. Platon, mēs nevaram atgriezties pagātnē, jo mēs neesam vēl tikuši skaidrībā ar tagadni.

PLATONS. Te nav runa par atgriešanos pagātnē. Šis alfabēts ir atslēga, ar kuras palīdzību jūs varēsiet atšifrēt visuma likumus, kas jums ļaus ieskatīties pagātnē un tādējādi labāk izprast arī tagadni un nākotni.

DZEJNIEKS. Nē, mans mīļais draugs, nekas nesanāks...

PLATONS. Sanāks gan, jo viss, kas ir dzīve, nāk no šiem avotiem – no ūdens, uguns, debesīm un zemes, – kurus cilvēks pārlika vārdā. Te ir viss, ko es esmu teicis ar Pindaru, Tota un visuma vārdiem... Un šo šifra alfabētu tu tagad turi savās rokās.

DZEJNIEKS. Bet es viens pats netikšu galā...

PLATONS. Kas teicis, ka tev viss jāpaveic vienam pašam? Ņem talkā Pindaru, Orfeju, Totu, Prometeju, Homēru un daudzus citus. Un galvenais neaizmirsti ņemt talkā sievieti...

DZEJNIEKS. (*Pārsteigts*) Sieviete?...

PLATONS. Jā, sievieti!... Jo daudzus no šiem simboliem ir radījušas viņas, bet pēc tam tie tika izslēgti no civilizācijas aprites, un neviens vairs nespēja tikt klāt pie šiem simboliem.

DZEJNIEKS. Par kādiem simboliem tu īsti runā?...

PLATONS. Par zelta ābeli... dzīvo un mirušo ūdeni, par Trīs Moirām... un daudziem citiem simboliem, kas mūsu laikā saucās par Lielās mātes simboliem...

DZEJNIEKS. Platon, ja tu esi dzejnieku draugs, nenovel uz maniem pleciem šo vezumu. Es tik tikko esmu atlabis no visām savām metafiziskajām slimībām, un mana sirds ir kļuvusi neuzņēmīga pret civilizācijas nebūšanām un nejēdzībām... Man vairs nerūp cilvēces nākotne un tās liktenis. Es negribu atgriezties tajā pašā grāvī vēlreiz...

PLATONS. Un ko tu gribi iesākt tālāk?

DZEJNIEKS. Dzīvot mierīgi.

PLATONS. Un ko nozīmē dzejniekam dzīvot mierīgi?

DZEJNIEKS. Droši vien darīt to pašu, ko visi... Ēst, dzert, mīlēties un priecāties par dzīvi. (*Pēc šīs frāzes viņš aizdomājas, tad, šaubu pārņemts, turpina*) Man gribas vienkārši dzīvot... Nospļauties uz šīs pasaules nebūšanām, ciešanām un nejēdzībām. Es arī vēlos dzīvot mierīgi un baudīt dzīvi...

PLATONS. Es visu laiku tevi vēroju un redzēju, ka tu nemaz neproti slēpt savas rūpes un sāpes par cilvēkiem un cilvēci, kas tevī mājō.

DZEJNIEKS. Un, proti?...

PLATONS. Rūpes ne tikai par saviem bērniem un nākotni, jo tās jau ieliktas dzejā un dzejniekā likteni, un tās izpaužas vienlaikus ar vārsēm, metaforām un simboliem. Tā kā tev, mans mīļais draugs, lemts to darīt un, lai kā arī tu censtos, tu nekur no tā nespēsi izvairīties, jo no šīs nastas nevienam vēl nav izdevies aizbēgt vai paslēpties. Kad visi runā, dzejnieki klusē, bet, kad visi klusē, dzejnieki runā...

DZEJNIEKS. (*Vēl joprojām šaubās*) Es pat nezinu, kā man pašam dzīvot, kur nu vēl mācīt citus, kā to jādara...

PLATONS. Dzejniekam piemīt talants, intuīcija un iedvesma, kas ļauj viņam redzēt vairāk par jebkuras citas profesijas pārstāvi. Neaizmirsti, ka sākumā arī es biju dzejnieks un runāju ar simbolu un metaforu palīdzību. Tāpat neaizmirsti, ka pirmās dzīves formas, kuras radīja cilvēki, bija dzejas formas...

DZEJNIEKS. Tu runā par tautas dzeju, simboliem, paražām un leģendām?

PLATONS. Visa vēsture sākumā izpaudās mākslinieciskā formā un tikai pēc tam tā kļuva par zinātņi.

DZEJNIEKS. Mēs to saucam par kultūras vēsturi...

PLATONS. Tieši kultūra ir tā, kas nodrošina nepārtrauktu dialogu starp laikiem, tautām, valstīm... Dzejai šajā ziņā ir dota vienreizēja iespēja.

DZEJNIEKS. (*Vēl joprojām mēģina atkratīties vajā no nastas, kuru Platons tiecas uzkraut uz viņa pleciem*) Tik un tā man nekas nesanāks. Daudzi, kas mēģinājuši to darīt un bijuši nesalīdzināmi gudrāki par mani, to nav spējuši...

PLATONS. (*Pārtraucot viņu*) Dzīji maldies. Cilvēki neko nav darījuši, viņi nav pakustinājuši pat mazo pirkstiņu, bet gan visu laiku gaidījuši, kad ieradīsies Lielais Glābējs un to izdarīs viņu vietā.

DZEJNIEKS. Un iemācīs mums, kā pareizi dzīvot?

PLATONS. Arī... Bet patiesība ir tāda: kā cilvēks darīs, tā arī viņš dzīvos...

DZEJNIEKS. (*Šaubās*) Nu... nezinu... nezinu...

PLATONS. Mans mīļais draugs, grūtos brīžos liktenim vienmēr vajag kādu, kurš domā ne tikai par sevi un savu likteni, bet arī par visas cilvēces Lielo likteni... Citādi iznāk, ka mēs, visas iepriekšējās paaudzes, veltīgi cenšamies nodot mūsu zināšanas tālāk jums, kas esat mūsu pēcteči un kuriem paredzēts viss, ko mēs esam darījuši. Bet to darīt mums liek cilvēces Lielais liktenis, tāpēc, ka mums ir jānodrošina turpinājums visam, tas, ko vienā vārdā sauc par pēctecību.

DZEJNIEKS. Saki, Platon, vai tevis teiktajā slēpjas dzīvības avots un spēks?

PLATONS. Visaugtākais...

DZEJNIEKS. Bet cilvēkiem neko daudz nevajag... Viņi grib mierīgi dzīvot un baudīt savu dzīvi. Nevienam man nepiedos, ne bagāts, ne nabags, ja es iztraucēju viņu mieru...

PLATONS. Atminies, ko teica Marija? Tik un tā reiz notiks liels un radikāls lūzums, kam sekos pamošanās... Cilvēkiem ir bērni, kam arī būs bērni, un arī viņiem būs jādzīvo. Tu par viņiem esi padomājis?

DZEJNIEKS. Es domāju par viņiem visu laiku.

PLATONS. Tad dari to sava tēva, mātes un bērnu vārdā...Tā, kā tas bija sākumā un kā to pieprasa Lielais liktenis... Tā ir Trešā prāta atslēga, par kuru mēs iepriekš runājām...

DZEJNIEKS. Labi... Pamēģināšu...

Cits pēc cita uz krastmalu atvadīties no Platona ierodas Students, Marija, Mūks un Sirmgalvis.

SIRMGALVIS. (*Sasveicinoties*) Premjers lūdz atvainot, ka viņš nevarēs atnākt atvadīties no, kā viņš izteicās, tik izcila ciemiņa.... (*klusī murmina pie sevis*) Nezinu, kādu ķibeli viņam kā premjeram nākas pārdzīvot šoreiz...

PLATONS. Toties abi viņa kalpi parādījās paši pirmie (*Norāda uz diviem premjera miesassargiem, kas visu notiekošo vēro no malas*).

SIRMGALVIS. (*Smaidīdams*) Pie mums gadās arī tā: miesas nav klāt, toties miesassargi ir...

Krastmalā parādās Jauniete.

JAUNIETE. (*Apkampj un noskūpst Platonu*) Es visu pārdomāju un nolēmu braukt tev līdzī.

PLATONS. (*Apmulsis*) Uz kurieni?...

JAUNIETE. Vai nav vienalga, uz kurieni?!... Tālāk no šejienes. Labāk meklēšu patvērumu mīlestībai, nekā kalpošu kādai nesaprotamai valstij.

PLATONS. (*Jokodamies*) Vai manu „Valsti” tu saproti labāk par savējo?...

JAUNIETE. Daudz labāk...

PLATONS. (*Daudznozīmīgi*) Esi pārliecināta?...

STUDENTS. (*Piepeši viņus pārtraucot*) Es arī došos jums līdzī.

PLATONS. (*Tikpat pārsteigts*) Un uz kurieni dosies tu, mans mīļais draugs?

STUDENTS. Tālāk no cilvēkiem, kam es neesmu vajadzīgs... Tālāk no meliem... liekulības, prāta izvirtībām...

PLATONS. Es tevi labi saprotu... Tā sabiedrība, kurai pastāvīgi tiek melots, degradējas un iet bojā... Tikai tev, mans jaunais draugs, nav kur bēgt, jo visur valda viens un tas pats.

MŪKS. Es arī braukšu līdz!

PLATONS. (*Pārsteigts*) Uz kurieni?

MŪKS. Kurp acis rāda... Dievs ir teicis, ka ticībai un mīlestībai visā pasaulē ir patvērums!

Negaidīti pie Platona pienāk abi Premjera miesassargi.

SIRMGALVIS. (*Kļuvis nemierīgs*) Kas šiem prātā... (*Bet dzirdot, ko tie saka, viņš no visas sirds sāk smieties*).

SARGI. Platon, ņem arī mūs, lūdzu, sev līdz. Mēs tevi aizstāvēsim un sargāsim. Jo... jo... mums bija dota tāda pavēle.

PLATONS. (*Kuru visa šī situācija sāk uzjautrināt*) Nu... ja... jums tāda pavēle ir dota... tad kāpiet uz klāja...

Tā vien šķiet, ka Sirmgalvis, Dzejnieks, Jauniete un Miesassargi gatavi drudžaini bēgt prom.

SIRMGALVIS. Es arī brauktu līdz Platonam, ja būtu kaut mazdrusku jaunāks.

PLATONS. (*Marijai*) Bet tu?

MARIJA. Man ir daudz bērnu... Un mans liktenis ir atrasties šajā krastā.

DZEJNIEKS. Tāpat kā mans...

PLATONS. Labi, mani draugi, pienācis laiks atvadīties. (*Pienāk pie Dzejnieka un draudzīgi uzsit viņam pa plecu*). Neaizmirsti, mans mīļais draugs, ka Saules atslēga ir tavās rokās...

DZEJNIEKS. (*Mēģinot vēl pēdējoreiz atsvabināties no Platona uzstājības*) Kādēļ man uzņemties rūpes par pasaules likteni, ja manis paša liktenis ir tik nedrošs? Arī es gribu dzīvot, baudīt dzīvi un būt laimīgs.

PLATONS. Tu gribi būt laimīgs pasaulē, no kuras visi bēg?

MARIJA. Un kurā dzīvot ir tik nedroši...

PLATONS. Tu esi dzejnieks, neaizmirsti to. Dzejnieka liktenis ir šo pasauli mīlēt, just līdz tās ciešanām, uzņemties rūpes par šo pasauli. Tāpēc pasaules liktenis ir arī tavš liktenis. Tu nekad nevarēsi dzīvot citādāk un būt laimīgs... Es pats esmu izbaudījis šo likteni, atklājot patiesību par šo pasauli...

DZEJNIEKS. Labi... darīšu, ko varēšu....

PLATONS. (*Paspiežot Dzejnieka roku, mēģina viņu vēl pēdējo reizi iedvesmot*) Neaizmirsti, katrs vārds – tā ir laika parole un likteņa atslēga. Tagad atslēga ir tavās rokās.

MARIJA. *(Atvadoties noskūpsta Platonu)* Paldies, ka palīdzēji man.

Atvadoties arī no Sirmgalvja, Platons uzkāpj uz kuģa klāja, kur viņu ar nepacietību jau gaida Jauniete, Mūks, Students un divi Premjera miesassargi. Gan aizbraucēji, gan palicēji krastā māj viens otram ardievas. Kuģis dodas ceļā, droši un lēnām attālinoties aizvien tālāk no krasta. Pēkšņi nogrand sprādziens, un no kuģa uz visam pusēm debesīs izšaujas krāsainas gaismas vārpas.

SIRMGALVIS. Izskatās, ka meitene arī Platonam sagādājusi lielu pārsteigumu ar šīm lielajām un krāšņajām gaismas vārpām.

Beigās skan dziesma, un Koris, gluži kā Platona laikā, dzied slavas dziesmu dzīvībai un mīlestībai.

Izrādes beigas